

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה י' (תשפ"ו)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

• בירושא •

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

יד | אין לך בן חורין
אלא מי שעוסק בתורה
מילתא חדת"א

יר | ברכת העשרות מכות ספרי דרנב"ם
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ר | על ידי השבת
מתקשרים להקב"ה
אוצר פניני החסידות

העלונים: ספיר ויהלום • מילתא חדתא • ובהרת בחיים • אביד יעקב • מכתלי בית הדין • שו"ת בהלכה • בעל העקידה

ישיבת אביד יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישראל

ירושלים - נהריה

נושאים בפרשת כי תשא

מעלת השבת

מאור ושמש

רבי קלונימוס סלמן עפ"שטיין זיע"א

שמירת שבת הוא מופת חותר שבאפשרות אדם נשמי להמשיך קדשה

יש הרבה בני אדם שאינם מבינים זאת בשכלם איך אפשר במעשי בני אדם הגשמיים למשוך בהם שישרה שכינתו במעשי ידיו וכו'. ומופת חותף על זה אשר יש ביכלת אדם למשוך השפעת השכינה בתחנתים ועל ידי איזה בני אדם יש יותר כח למשוך קדשת שכינתו לתחנתים, הוא שמירת שבת קודש.

אשר כל אדם רואה ומבין אשר יש השפעת קדשה לכל אדם בשבת ואינו דומה קדשת שבת לכל אדם בשנה, רק יש בני אדם אשר מרגישים יותר קדשה בשבת ויש שאינם מרגישים כל כך רק מעט מן המעט, ויש שיש להם הרבה קדשה מאד אשר כמעט כל רואיהם ימירום בהם כי הם זרע ברוך ה' אשר חנן אותם בבנייה יתרה (ר"ה וידבר ה):

דעת משה

רבי משה אלקיס בריעה מסו'ניץ זיע"א

השבת היא מתנה טובה שיוכלו ישראל להחיות בה נפשם בין רגל לרגל

או יאמר ושמרו בני ישראל את השבת כו' (לא טו), כי הנה כתיב 'שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדן ה' (לב כג), כי השם יתברך ברוך הוא קבע שלש רגלים להנות בהם מזיו אורו מהנו"ה הקדושה, אולם ביני לבניי – מרגל לרגל – מאיזה קדשה יהנו. לכן השם יתברך קרב רחמיו וחסדיו קבע לנו שבת בכל שבוע ושבוע, כי השבת הוא גם כן רומז על הנו"ה, כי 'שבת' גימטריא כ"ו הנו"ה, כדאיטא בפרי עץ חיים, אשר מהשבת נמשך ההנו"ה על ישראל לכל ימי השבוע.

הרמז בלשון הפסוק

וזה אמרו ושמרו בני ישראל את השבת בה' הדיעה, רצה לומר את הנרמז בשבת, דהינו ההנו"ה ברוך הוא, לעשות את השבת, 'לעשות' הוא תקון, לתקן בזה הכנה את השבת להיות תמיד אור השבת חופף על ישראל, 'לדרתם' פנ"ל שיהיה לו יתברך מדור ומעון ומקדש אצלנו אמן:

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העט"ל מאפסא זיע"א

כל מיני השפע והמוצדים הם מתנות טובות

עוד בגמרא שבת הנ"ל, אמר הקדוש ברוך הוא וגו', מתנה טובה יש לי וגו'. יש לומר קצת באופן אחר. דלכאורה הלא כל שנותן ה' יתברך לישראל הכל המה מתנות טובות וחמודות, הן דברים גשמיים כגון פרנסה ושפע רב והון יקר, וכן דברים רוחניים, הינו שכל ומדע ללמוד התורה ועשיית מצותיו, וקריאת חגים ומוצדים לששון ולשמחה אשר נתן ה' אלהינו אלינו, כלם מתת ה' הוא, המשמחים לבבות בני אישי הישראלי אשר זכו למתנה זאת. ואם כן למה דוקא נקרא שבת קדש מתנה טובה ולא זולת.

בשבת אין השפע בעליונים תלוי בעבודת ישראל

אמנם יש לומר, כי כל המתנות אשר זכה ה' את בני האדם, כלם המה 'מתנה על מנת להחזיר', על דרך משל, אם נתן ה' לאדם שפע פרנסה ועשר גדול, אז הוא מצוה ומחייב לתן צדקה ולעשות בממונו גמילות חסדים, וכן אם יש לו שכל ומדע, מחייב להיות עמל בתורה ומצות.

וגם בחגים וזמנים צריכין אנו לעסק בהמצות השכימים אליהם ובהם, ועל ידי עסקנו בהם, ועל ידי תפלתנו, אנו ממשיכין קדשה ויחודים לעולמות עליונים הקדושים, וכמאמר חז"ל (פסחים ק"ו): 'ישראל אינהו דאקדשינהו להזמנים. ועל ידי זה אנו ממשיכין מלמעלה גם כן השפעות טובות להפנסת ישראל לתפא. והכל הוא בבחינת אור ישר ואור חזר.

אך מצות שבת קדש הוא באמת רק 'מתנה טובה' – שנתן לנו ה' יתברך שלא על מנת להחזיר, כי בשבת קדש יש עליה לכל העולמות הקדושים, ומתחזקין ומתקשרין ומקבלין דין מן הין השפעות טובות וכל טיבו וחדו ונהורין עלאין קדישין וכל בוצינין טבין.

וזהו נעשה גם בלתי עסק עבודתנו ותפלתנו, רק על ידי עבודתנו ותפלתנו אנו ממשיכין ומקבלין קדשה והשפעות טובות וכל ברכאין מקדשת שבת קדש מעולמות עליונים קדישין להפנסת

ישראל לתפא. וזהו ודאי מתנה טובה וחמודה אין ערוף אליה. והכל הוא לגדל עצם אהבתו יתברך ונעם חבתו לזרע ישראל, והרוממות שרמם עם קדושו. והבן היטב:

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

האור הבא בשבת הוא מתנה, אמנם צריך הכנה כדי לקבלו

ויאמר ה' אל משה ואתה דבר אל כו' את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני כו' לדעת כי אני ה' מקדשכם (לא א). והנה חכמינו ז"ל (שבת י.) למדו מכאן דהנותן מתנה לחברו צריך להודיעו, אמר הקדוש ברוך הוא לישראל מתנה טובה יש לי בבית גגזי ושבת שמה.

דברודאי שבת הוא מתנה טובה, רצה לומר האור והקדשה הבא מלמעלה לתוך לבות בני אדם, רוח קדשה ושכל חדש וחיית רוחניות הבא מעולם עליון הנקרא ערבות, אשר שם תענוג וחיית, שבו גגזי חיים.

והנה באמת יש לאדם לצפות כל ימי החל על המתנות שבת על קדשה וחיית זו הבאה לאדם, וברודאי בעי הכנה רבה כל ששת ימי המעשה על שבת, וכפי אשר יעשה הכנתו בן תהיה השגתו, והפכות אומר (שמות טו ה) 'הכינו את אשר יביאו שאדם צריך להטריח את עצמו בחל שיהא לו בשבת, ומי שטרח וכו' (ע"ג א).

ואף על פי שאדם מכין את עצמו, מכל מקום מתנה טובה הוא, כי אף אם יכין אדם את עצמו בכל מיני הכנות שונים, אינו ראוי לקדשה ושום שפע לו מהשם יתברך ביום השבת, וברודאי היא מתנת חנם, אף דהכנה צריך להיות, להכין את עצמו האדם להיות לו בית קבול וכח לקבל.

השומר שבת כדי שימחלו עוונותיו גם כן טוב אף שמכוון לטובת עצמו, ומדרגה הגדולה שמכוון רק לתענוג ה' יתברך

והנה יש שתי בחינות בשמירת שבת, זכור ושמור, דזכור הוא לדכורא ושמירה לנוקבא, ורצה לומר דיש אדם ששומר שבת בשביל תענוג השם יתברך, שעל ידי יום השבת הוא מדביק נשמתו

קדש לברכה במאור פניו

ענין קרון עור פניו, הוא אור החזור מזיו השכינה – כמו שרואין במראה מלטשת אור הנר העומד נגדו, ומוכן שזה תלוי בלטוש המראה אם היא מלטשת יותר מאיירה יותר וכו'.

וכזה יש לומר, דהנה במדרש רבה בראשית (יא ב) דשבת מתברך במאור פנים, שאין אור פניו של אדם בחל כמו בשבת.

אך זה הוא לעמת שהוא מזכך עצמו בימי החל, ומוסר את כל עניני גופו עבור יום השבת, הינו שנותן את לבו אל כל דבר גשמי הבא לידו ומחשב הפסד מניעת עשייתו נגד ערכת השבת הבא לקראתו, וכן להפוך נגד מה שיפסיד ערכת השבת, ובוחר להשליך טנופא דהאי עלמא.

וכזה נעשה מזכך כשהגיע יום השבת מאיר יום השבת על פניו, כי פניו נעשו כמראה המלטשת כנ"ל, וזהו ברכו במאור פנים (כי תשא פרה תרע"ב):

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

הרגשת קדשת השבת היא כור מצרף ואכן בחן להכיר האם עבודת האדם של הבורא היא מחמת גורמים סביבתיים או לשם שמים

כי אות היא ביני וביניכם לדרתיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם (לא י). כמו שלכל דבר יש אות להבחין כמה אחוזים אמתיים יש בהדבר, לדגמא כמו שיש מצרף לכסף וכור לזהב, כמו כן יש בענינים רוחניים.

שיש אנשים שמתנהגים כמו צדיקים גמורים וחסידים אנשי מעשה, אך כל זה הוא כמצות אנשים מלמדה, מפני שנמצאים הם בין חסידים יראי ה', ונמשכים אחריהם, ואינו ממקור יראת שמים טהורה.

ועליהם נאמר יראו את ה' קדשיו (תהלים לד ע), שגם קדושי צריכים לירא מהשם יתברך, שאם פי הם קדושים, אך יראת שמים אין להם.

ועל זה השבת קדש הוא האות, לפי מה שהוא מרגיש קדשת השבת, ככה הוא מדת האמת שבעבודת שלו. לדעת כי אני ה' מקדשכם, שהקדשה שלו הוא לא [של] פניות וגורמים אחרים, רק מקדשתו יתברך:

כדאי תא במדרש (ראה במ"ר יז ו) כל זמן שהחבל הזה בידכם אי אתם מתיראין וכו'.

על ידי השבת מתעלים ממדרגה למדרגה ומתקדשים בשלמות

ושמרתם את השבת פי קדש היא לכם (פסוק יד שם), שאתם נעשים בעצמיכם קדש, כי על ידי שמירת שבת כראוי הולכים ממדרגה למדרגה, כי מתחלה הוא נתק מהרע, ואחר כך נתקדש עוד יותר, ואחר כך עוד יותר, עד שמגיע למקום שהוא עצמו קדש:

תורת אבות

רבי משה מירנר זיע"א

כל השבוע ישתוקק לשבת כאדם שהולך בדרך שאינו מושב עד שיבוא לביתו

לעשות את השבת לדרתם (שמות לא טז). 'לדרתם' חסר כתיב, לשון דירה. לעשות את השבת לדירת קבע לדור בה. וכמו ענין הדירה, אשר אפוא שהאדם מסתובב כל היום בשוקים וברחובות, אין דעתו מישבת עליו עד שחזור לדירתו ולביתו, כמו כן צריך להשתוקק כל השבוע להקנס לשבת, מקום דירתו הקבועה:

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

המוכן הרוחני הפנימי של שמירת שבת צפיה והשתוקקות כל החיים להתגלות הקדשה

אך את שבתתי תשמרו' (לא יא). צריך כל איש ישראל להיות כל ימיו שומר ומצפה התגלות הקדשה וכבודו יתברך בעולם. והוא בחינת השבת, כי בשבת מתגלה הקדשה. ובני ישראל נקראו 'שומרי שבת', כמו שנאמר 'ושמרתם כו' פי קדש הוא לכם, פרוש על ידי שהקדשה בעצם בבני ישראל לכן הם שומרי שבת.

אכן פרוש 'אך', הוא שלא להיות שום רצון וענין אחר לבני ישראל בעולם, רק לשמר את השבת, והיא מדרגת הצדיקים ודורו של משה רבנו עליו השלום, שלא היה להם שום ענין, רק לשמר שבתות ה' (תרמ"ח):

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

כפי שמזכך גופו ונזהר מלשקוע בגשמיות כל ימות החל כך זוכה בשבת

בקשר עליון ויכול לעבד את שמו יתברך בשכל גדול ולהשפיע למעלה בכל העולמות, וזהו בחינת זכור.

אבל יש אדם שעובד בשביל טובתו, דהנה אמרו חכמינו ז"ל (שבת קיח): אפלו עובד עבודה זרה כאנוש אם שומר שבת כהלכתו מוחלין לו, והטעם הוא דעל ידי עברה שאדם עושה הוא נפרד משרש החיים ומביא פגם בנשמתו, אבל פשפא קדשת שבת אז הקדוש ברוך הוא מאיר לאדם הארה גדולה מעולמות הגנוזים ומאיר נשמת האדם, ועל ידי זה יכולה הנשמה לחזור לשרשה, וזהו מתנה טובה, שעל ידי ששומר שבת כהלכתו אז בא לו מחילה לכל עוונותיו.

אם כן מי שמכוון לשמר שבת בשביל זה גם כן טוב, אך לא זה דרך נכון, כי אם יכונן אדם בעשיית מצות אלהינו עבור טובת עצמו שגגיע לו שכר, אף גם שהוא שכר רוחני, עם כל זה הוא בבחינות נוקבא, שרוצה לקבל מן השם יתברך, ועקר עבודת האדם צריך להיות להשפיע על ידי מעשיו, כנאמר (תהלים סח לה) 'תנו עו לאלהים'.

וזה שאמר הכתוב 'אך את שבתתי תשמרו' רצה לומר אכין ורקין הוא מיעוטין, רצה לומר המעוט והמדרגה פחותה, על כל פנים תראו 'את שבתתי תשמרו' להיות בבחינות 'שמור', כי אות הוא כו' לדעת כי אני ה' מקדשכם', רצה לומר שעל ידי קדשת שבת אני מפרש מכם כל פגעים ומאיר ומקדש נשמתכם ומוחל לעונותיכם, ומי שיכול לבוא לבחינות זכור בודאי מה טוב:

בית אהרן

רבי אהרן מסולין זיע"א

בכל מדרגה שהיא יכול האדם להתחזק על ידי השבת

אכין ורקין הם מעוטין, ולזה אמר הכתוב 'אך את שבתתי כו' (לא יא), הינו כשאדם רואה מעוטו ושלפל ערכו, העצה לזה 'את שבתתי תשמרו', באיזו מדרגה פחותה שאתם בה – תחזקו באמונתכם בשמירת השבת, ובאיזה מעוט שאתם שם תראו לשמר את השבת.

על ידי השבת מתקשרים להקבה

כי אות היא ביני וביניכם, 'אות' הוא לשון התקשרות, כי על ידי השבת הוא מתקשר להקדוש ברוך הוא, כי השבת מקשר את ישראל לאביהם שבשמים,

באורו של חמה

רבי חיים מאיר מויד'ניץ זיע"א
כל השבת יש להשתוקק לשבת ולחשב
פיצד נוכל לערף אותה כדבעי

ה'תשא' נוטריקון א'ת ש'בתתי ת'שמרו
(לא א), הבורא כל עולמים אומר
למשה, 'תרים את ראשם' ומחם להשבת
קדש, שיהא דבוקים וקשורים כל השבוע
בשבת קדש.

הכתוב אומר (לה ב) 'ששת ימים תעשה
מלאכה וביום השביעי יהיה לכם
קדש', היינו כל ששת הימים יחשבו פיצד
נוכל לערף השבת קדש כדבעי, שירגישו
את השבת, מ'זאל לעבין אין שבת [שיחיו
בהשבת], שיהיה חיות מהשבת.

הרי השבת לא נועדה רק לאכילה ושתיה,
יש לה עפעס א העכערע פונה איזה

פונה גבוהה ונעלית], הרי כל כך הרבה
קננים נתן לקנות ביום קדוש זה, כל כך הרבה
הרבה קדשה וטהרה, כל כך הרבה מח,
כל כך הרבה קדשת האברים. אולם נדרש
לגשת אליה עם 'מח', ולא ככהמה...

וזה פרוש הכתוב שלפנינו, 'כי תשא את
ראש', 'ראש' נוטריקון ר'צון א'בינו
ש'בשמים, זהו רצון אבינו שבשמים שגרים
את המח להשם יתברך ולהשבת קדש
(ויקהל שקלים תש"ל):

באר יעקב

רבי יעקב ישכר בער מנדבורנא זיע"א
העקר הוא לטעת קדשת השבת אצל
הצאצאים

עקר שמירת השבת היא לעשות את

השבת לדרתם' (לא ט), הינו שיעשו את
השבת באופן כזה שמהם יראו וכן יעשו
בניהם ובנותיהם הדורות הבאים אחריהם
ולמשיך קדשת השבת עליהם ועל זרעם
עד עולם.

כי אין די במה שישמר האדם שבת קדש
לעצמו ויקימנה פדת וכדין - אבל
אינו נותן לבו להשגיח על צאצאיו יוצאי
חלציו שיתקדשו גם הם בקדשת השבת
ויטעמו מנעם זיוה ונפת צופה.

רק העקר הוא לטע קדשת השבת בנפש
בני ובנותיו וכל בני ביתו כדי שיהא
בטוח שלא תמוש חס ושלום שמירת שבת
מזרעו כל ימות עולם, כי רק כאשר יעשה
את השבת לדרתם' יהיה מבטח לו שהיא
'ברית עולם':

פרשת פי תשא

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם
ונתנו איש כפר נפשו לה' כפקד אתם (ל
י)

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א
משה רבנו בחינת 'עניא מהימנא' -
רעה וזן ומפרנס ומשפיע לכללות
נשמות ישראל את בחינת אמונה

הנה משה רבנו עליו השלום נקרא רעיא
מהימנא, והינו פענן שגאמר 'ירעה
אמונה' (תהלים לו א), פרוש כמו הרעה
המנהיג צאנו וזנס ומפרנסם בשדות תמיד,
כמו כן בחינת משה הוא רעיא מהימנא
- שהוא זן ומפרנס ומשפיע לכללות
נשמות ישראל שהם בבחינת אמונה.

כי ישראל מאמינים בני מאמינים (שבת
טז), פרוש שנקבע בנפשם מצד שרש
חצבם - ישראל עלה במחשבה כו' - כי
הוא יתברך המחדש בטובו מעשה בראשית,
ובכל יום מהנה אותם מאין ליש. אף
אמונה זו אינה אלא בבחינת מקיף.

אבל להיות התפעלות בנפשם בבחינת
פנימיות, היא על ידי בחינת משה
רבנו עליו השלום, בחינת דעת, שהוא הזן
ומפרנס את האמונה שתהא אמונה שלמה
ותזקה ונוגעת עד פנימיות הנפש.

התפעלות הנפש באמונה הוא על ידי
התבוננות

והינו על ידי הדעת וההתבוננות אף
שבאמת כל העולמות עליונים
ותחתונים הם ממש כלא חשיב קמיה ואינן

תופסים מקום כלל, וכמו שגאמר 'אתה
הוא ה' לבדך וגו'' (נחמ"ט טו ו) 'אתה הוא
עד שלא נברא העולם כו'' (תפילת שחרית).

כי התהוות כל העולמות אינם רק מבחינת
מלכותו יתברך בלבד, כדכתיב 'מלכותך
מלכות כל עלמים' (תהלים קמה ג), ושם עלו
השגת הנבראים, כמאמר 'יתברך שמך כפי
כל חי תמיד לעולם ועד' (ברכת המזון), פרוש
מה שהוא יתברך 'כפי כל חי', הם שרפים
ואופנים וחיית הקדש והשגתם באלקות,
אינו אלא מבחינת 'שמך' לבד שהוא בחינת
מלכותו יתברך.

והנה כתיב 'דבר מלך שלטון' (קהלת ח
ד), בחינת מלכות הוא בחינת דבור,
וכמו שאיתא בתקוני זהר (יז. הקדמה) מלכות
פה כו', וכמשל מלך בשר ודם שהנהיגו
בכל מדינות מלכותו היא על ידי דבורו
ופקדתו של המלך, כך על דרך משל כל
הנהגות עולמות עליונים ותחתונים הוא
מבחינת דבורו של הקדוש ברוך הוא
כבכול, והו קיימם וחייתם והתהוותם
מאין ליש, וכמו שגאמר 'כי הוא אמר
ויהי' (תהלים לג ט), שדבור אחר נבראו.

וכשם שאין ערף לדבור של האדם נגד
מהותו ועצמותו, כן ויותר מכן
לאין קץ אין ערף התהוות העולמות וחייתם
וקיימם - לגבי הקדוש ברוך הוא בכבודו
ובעצמו, ובטלים במציאות ממש והיו כלא
היו, שאינו בגדר עלמין כלל לא בבחינת
ממלא כו' ושם לית מחשבה תפיסא ביה
כלל.

והנה משם נמשך שפע ורצון לרעות
האמונה שהיא בבחינת ממלא כל
עלמין וסובב כל עלמין. והו שאמר ה'
למשה כי תשא את ראש בני ישראל,
שבחינת משה הוא המנשא ומגביה הראש
ומחין של בחינת בני ישראל שהם מאמינים
בני מאמינים.

בזמן המקדש היתה התעוררות זו על
ידי הקרבנות ועמה על ידי התפלה

והנה בזמן שבית המקדש היה קנס והוא
על ידי מחצית השקל כו', כי הנה
בזמן שבית המקדש קנס היו מקריבין
ממחצית השקל קרבנות על גבי המזבח,
וענן הקרבנות שהיו מקריבין בהמה על
גבי המזבח והנה יורד אש מלמעלה בצורת
אריה דאכיל כל קרבניו, ומחמת זה גם
בחינת נפש הבהמית שבכל אחד ואחד
מישראל הנה נכלל ונתמעט בקדשה עד
שכל אחד ואחד הנה מקשר דעתו ובינתו
לגדלת ה' להבטל אליו כנ"ל.

ועכשו משחרב בית המקדש תקנו אנשי
כנסת הגדולה תפלה במקום
קרבנות, כמאמר רז"ל (אבות פ"א מ"ב) על
שלשה דברים העולם עומד על התורה
ועל העבודה ועל גמילות חסדים, ואיזה
היא עבודה שבלב זו תפלה (תענית ב).

מהות התפלה - העמקת הדעת
והתבוננות בגדלות אין סוף ברוך הוא

וכל התפלה היא להעמיק דעתו ובינתו
בגדלת אין סוף ברוך הוא, 'אתה
הוא ה' לבדך כו', 'תנוי' אלקינו תנוי'ה

גלוי אלקות בעולם, כמו שהיה קדם החטא, ובאופן נעלה יותר, בביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו (חלק א ע' 162 וואילך):

ויקח מידם ויצר אתו בחרט ויעשהו עגל מסכה ויאמרו אלה אלהינו ישראל אשר העלוד מארץ מצרים (לב ד)

לקוטי מוהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

על אף שעוסקים בסבות יש להאמין שהבורא יתברך הוא סבת כל הסבות

עקר טעותם של הרחוקים מאמונת השם יתברך, מחמת שעקר ידיעת אלקותו אינו אלא מגלוי על הסתום. ומחמת שרואים מגלוי, שהנהגת העולם הוא על ידי מערכת המזלות נפלו בטעויות, כל אחד לפי טעותו. ויש חושבים שהכל על פי הטבע, עולם כמנהגו נוהג, ויש חושבים שצריך לעבד את האמצעי, כמו שטעו בעגל, שרצו לעשות את העגל אמצעי, בינם לבין השם יתברך, שאמרו אשר ילכו לפנינו, בחינת אמצעי.

ובטעויות פנה רבים נכשלים, ועושים את הסבות אמצעי בינם לבין השם יתברך, הינו שמאמינים בהשם יתברך, אבל מאמינים גם כן באמצעי, ואומרים שצריך לסבות.

הינו שמאמינים למשל בהסבה של פרנסה, שהוא המשא ומתן, ואומרים הסבה של משא ומתן עקר, כאלו חס ושלום בלא הסבה של משא ומתן אין יכלת ביד השם יתברך לתן להם פרנסה. ובהסבה של הרפואה, שהוא סמים, עושים מהם עקר, כאלו חס ושלום בלי הסמים אין יכלת ביד השם יתברך לרפא.

ואין הדבר כן, כי הקדוש ברוך הוא סבת כל הסבות ועלת כל העולות, ואין צריך לשום סבה. ועסקנו באלו הסבות צריך להאמין בהשם יתברך לבד ולא לעשות מהסבות עקר (תורה כו):

שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה' (לב כג)

ישמח ישראל

רבי ישראל מטשורטקוב זיע"א

על ידי עליה לרגל הכיר כל אחד את חסרונו שלמותו

התורה צותה שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה', כי ישראל דרו מפזרים בכל ארץ ישראל רחוק מירושלים, והנה מי שידור באחת העירות

נברא' (ביד יד ז), ו'עקר שכונה בתחנותים היתה' (שם יט ז). על ידי חטא עין הדעת ירדה זהמא לעולם, ובגלל זה לא היה העולם כלי לאלקות בגלוי.

וכידוע, שהגם שקימו האבות כל התורה עד שלא נתנה, מפל מקום, לא היה קיום התורה קשור עם גשם העולם באפן פנימי, כיון שרוחניות וגשמיות היו רחוקים זה מזה – רוחניות לא היתה יכולה לבוא בגשמיות בפנימיות ובאפן של קליטה.

והחדוש דמתן תורה הוא – שבטלה הזהמא, הינו, שנעשה זכוף בעולם, ולכן יכולים תורה ומצוות להיות בדברים גשמיים בפנימיות, לעשות מהגשמיות כלי לאלקות.

ואלו חטא העגל עורר מחדש, במדה מסוימת, את הזהמא של חטא עין הדעת בכללות העולם. וזהמא זו היא לא רק באנשים פרטיים וענפים פרטיים, אלא גם בכללות העולם.

באורי דיני מחצית השקל על פי הנ"ל

על פי זה יובנו פמה דינים שהיו במחצית השקל: א, הממון שנתן כל יחיד נעשה ממון צבור. כל אחד נתן מממונו, אבל היה צריך לתן באפן שיתבטל מתורת ממון יחיד, וגם לא שתפוט של פמה יחידים, אלא ממון צבור.

ב, בממון של מחצית השקל קנו קרבנות צבור דוקא. קרבן יחיד, גם קרבן יחיד שדומה לקרבן צבור (הינו הקרבנות שמקריב אותם כל יחיד, אבל יש להם זמן קבוע, כמו קרבן פסח) – לא קנו מממון מחצית השקל.

אודות קרבן צבור שדומה לקרבן יחיד (הינו הקרבנות שמקריבים אותם בתור צבור, אבל אין להם זמן קבוע, כמו פר העלם דבר) – יש פלוגתא, וההלכה היא שגם עבורם לא לקחו ממחצית השקל. אלא דוקא עבור קרבן צבור ממש לקחו ממחצית השקל.

והטעם הפנימי על שני הדינים: כיון שמחצית השקל היה ענין כללי – הצריך להיות ממון צבור, ושמש עבור קרבנות צבור ממש.

ומחצית השקל הוא התקון על חטא העגל: במחצית השקל נאמר 'זה יהנו יג) – 'זה' לשון גלוי, כמאמר רז"ל (שמו"ד כג טו): 'כל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר זה א-לי'.

והינו, שעל ידי מחצית השקל ועבודת הקרבנות, ובזמן הזה, על ידי עבודת התפלה שבמקום קרבנות תקנום – מבטלים את הזהמא וחוזרים וממשיכים

אחד' (דברים ו ד). והפרוש של 'אחד' הוא, שגם עתה, אחר שנברא העולם במקום וזמן, מזרח ומערב צפון ודרום ומעלה ומטה, וכן בבחינת זמן, שיתא אלפי שני הוי עלמא (ר"ה לא), הוא גם כן אחד.

כי לגבי הקדוש ברוך הוא שנה ממש כמו קדם שנברא העולם שאז לא היה בחינת מקום וזמן כלל, שהוא יתברך הנה את בחינת מקום וזמן מאין ליש, וכמו שנגמר 'הנה מקום אתי וכו' (שמות לג כא).

ועל דרך זה הוא כל התפלה, שאינה אלא להאריך באחד כו', כמו שבארנו במקום אחר שעל ידי התבוננות בעמק וברחב בתפלה יתלהב לבו בתשוקה נפלאה להקלל באחד ולמהגוי אחד באחד (הוספות פרשת כי תשא קיא, א וואילך):

זה יתנו גוי' מחצית השקל גוי' לכפר על נפשתיכם (ל יג-טו)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

כשם שחטא העגל היה ענין כללי כו תקונו

תרומת המזבח היתה 'לכפר על נפשתיכם', הינו לכפרה על חטא העגל, וכדאיחא בירושלמי ובמדרש. ובזה יובן הטעם שהתרומה היתה לכלם בשוה.

חטא העגל היה חטא כללי, שפגע לא רק באותם אנשים שהשתתפו בכך, אלא גם שבט לוי, שלא השתתפו בחטא זה, ונאפלו משה רבנו, שבשעת מעשה לא היה כלל באותן ד' אמות, מפל מקום, גם בו פגע החטא, כמו שנגמר 'לך רד' (לב ט) ואמרו רז"ל: 'רד מגדלתך' (רש"י).

וכשם שחטא העגל היה ענין שבו נכשל כלל ישראל בתור שלמות של כלל, והינו, שהיה זה קלקול כללי – לכן גם התקון והכפרה על זה הצריך להיות על ידי ענין כללי, שכלם היו שוים בו, כיון שהיה זה ענין של כלל ישראל.

והבאור בזה בפרטיות יותר: ידוע שחטא העגל היה באותו סוג כמו חטא עין הדעת. על ידי חטא עין הדעת ירדה זהמא לעולם, ובשעת מתן תורה פסקה זהמתן, ועל ידי חטא העגל חזרה.

ומזה מובן, שיכולים להבין בברור יותר את ענינו של חטא העגל, על ידי ההתבוננות במה התבטא חטא עין הדעת, ובענינו של מתן תורה:

בתחלת הבריאה – עולם על מלואו

ה"י גימטריא תנ"ה, הוא מספר שלשה אה"י הידועים, להורות דמשה רבנו עליו השלום זכה לבינה:

ובבא משה לפני ה' לדבר אתו יסיר את המסוה וגו' ויצא ודבר וגו' את אשר יצוה (לד לר)

מבשר צדק

רבי ישכר דב מזלוטשוב זיע"א

בעת התפלה ידמה האדם לעצמו כאלו עומד בגן עדן

נראה לפרש על פי דאיתא בלקוטי אמרים (סימן ער) פרוש על פסוק ויעץ החיים בתוך הגן (בראשית ב ט), והינו שהעצה של חיי נצחי הוא בתוך הגן, שיהיה האדם נראה בעיניו כשעושה איזה מצוה שעומד בתוך הגן העליון, ושוב לא יבוא לידי שום פניה ויעשה מצות השם בשלמות, עד כאן דברי קדשו.

וזהו פרוש הפסוק ובבא משה לפני ה' לדבר אתו, הינו בעת התפלה שהוא רק לפני ה', יסיר המסוה ממנו, הינו ישליך מאתו גוף החמר שהוא כמסוה בינו למקום ברוך הוא, ויהיה רואה בעיניו כאלו עומד בגן העליון בנשמתו לבד, **עד צאתו,** הינו עד אחר התפלה של עמידה.

ומפרש הפסוק ויצא ודבר אל בני ישראל, הינו כשיצא וידבר אף דברים גשמיים עם בני ישראל, רק את אשר יצוה, הינו שיגרים בזה גם פן יחוד הקדוש, 'יצוה' הוא לשון חבור, לשון (לו יאות) לצוות (ברכות ו), ודוק ותבין, ונעשה גם הגשמי לה' לבדו, וד"ל:

חזק ונרתחזק

פרי צדיק

רבי צדוק הפהן מלובלין זיע"א

כל הגליות ושלות הרשעים הם טובה עצומה אלא שבשעת מעשה אי אפשר להשיגה

וראית את אחרי ופני לא יראו' (ג כג). שמעתי מרבנו הקדוש צוקלה"ה (רבי מרדכי יוסף מאין ביצה זיע"א) שהפירוש הוא, שאחר המעשה הכיר תקף משה רבינו עליו השלום העמק והטובה הצפון בו, אבל שתבין מקדם הטובה, על זה נאמר

והנה, אם לא היה לו רשות מאת ה' אינו יכול לכתבה, כי קשה הדבר חס ושלום לעבר על צווי ה', אלא ודאי רוח ה' דברה בו ועל פי ה' עשה מה שעשה.

בפסוק זה נרמז טעם ההתר כדי שלא תשתכח התורה

ואפשר דזה רמזו במקרא הזה, ויאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה, היא תורה שבכתב, ומה שאמר 'האלה' למעוטי תורה שבפעל פה, ורק תורה שבכתב, אבל תורה שבפעל פה לא נתנה לכתב.

וזהו שאמר כי על פי, דהינו תורה שבפעל פה לא תהיה כי אם בעל פה ולא תכתב. באמת, בימי רבי שיתמעטו הלכות, הרשות בידו לכתבה, וזה רמזו בראשי תבות 'פי הדברים', והוא: 'יהיה היצוי רשות בידו פשוטה' וכתב דברי משנה.

והמקרא נותן טעם על מה שנתנה רשות לרבי לכתבה, משום דעל פי הדברים האלה, שהם שתי תורות, תורה שבכתב ותורה שבפעל פה, פתי אתה ברית ואת ישראל, ויזמן רבי יתמעטו הלכות, ואם לא יכתבה תשתפח חס ושלום מישראל ונמצא לא נתקם הברית, לכן באותו הזמן הרשות בידו לכתבה. נמצא דכל דבר נרמז ונמסר למשה רבנו עליו השלום:

ויכל משה מדבר אתם ויתן על פניו מסוה (לד לג)

מחשוף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

על ידי הענוה זכה משה למסוה

צריך להתבונן, במה זכה משה רבנו עליו השלום למסוה, ולמי רומז המסוה הזה. ואפשר לרמז דבשביל הענוה שהיה ענו משה על כל באי עולם, זכה למסוה זה יותר מבני העולם. והענוה נרמזת במסוה, דמ"ם וסמ"ף שב'מסוה' אותיות הסמוכות להם הם נוי' וצ"ן, ועם ו"ה הרי 'ענוה'. עוד, 'ענוה' במלוי עי"ן נוי' נא"ו ה"ה סופי תבות המלוי גימטריא 'מסוה', לרמז דעל ידי ענוה זכה למסוה.

על ידי שזכה לבינה זכה למסוה

והנה שלשה פעמים 'מסוה' פתויים כאן, ו'מסוה' גימטריא אל"ף, נמצא הם שלשה אלפין' רומזים לשלשה אה"י שבבינה, לרמז דמשה זכה לבינה לפיכך זכה למסוה. והנה 'משה' במלוי מ"ם שי"ן

וירבה ללמד תורה ויעסק במעשים טובים, ודמה בלבו כי הוא איש המעלה אדם השלם אשר אין למעלה ממנו ויבוא לגאות, ואז כל מעשיו אינם שווים מאום.

לזה צוהה התורה לבוא שלוש פעמים בשנה למקום המקדש, ובעיניו יראה קדשת המקדש, ויראה את מורי ישראל וחקמיו, ועל ידי זה יפיר ויבין איך עדין רחוק הוא מהשלמות ומה קטן ערכו, ויתרפא על ידי זה מחלי הגדלות.

לכך אמרו חז"ל (תגינה ב) סומא באחת מעיניו פטור מן הראיה, אם אינו רואה נכוחות להכיר שהוא כאין לעמת השלמים האמתים אז פטור מן הראיה, כי לא ירפש מעליתו למקדש מאומה, ולא ישיג התכלית אשר בשבילו צוהה התורה לעלות ברגל.

ולכונה זו צוה חז"ל (ר"ה טו) להקביל פני רבו ברגל בשביל שיראה רבו ויתבונן במעשיו וישים על לבו גדול ערכו ויבין את שפלות עצמו וכו'.

באור המשנה 'דע מה למעלה ממך'

וכזה נוכל לפרש המשנה (אבות פ"ב מ"א) דע מה למעלה ממך עין רואה ואין שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים, הינו דע מה למעלה ממך, דע שיש צדיקים וגדולים שהם למעלה ממך ולכך אל תתגאה ואל תחזיק טובה לעצמך, כי לעמתם הנך כאין וחדל אישים.

ועל ידי מה תוכל לדעת זאת, על ידי עין עין רואה ואין שומעת, על ידי העין הרואה את מוריך ואין השומעת ממעשיהם הגדולים. ואז כל מעשיך בספר נכתבים, אז גם מעשיך אתה ראוים יהיו להכתב בספר ויהיה להם ערך וחשיבות (ל"ג בעומר תרפ"ב):

ויאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה פתי אתה ברית ואת ישראל (לד לו)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בדורו של רבי התר לכתב תורה שבעל פה

אפשר לרמז, דהנה תורה שבפעל פה לא נתנה רשות לכתב עד בימי רבנו הקדוש עליו השלום, שראה שנתמעטו הלכות והולכת תורה שבפעל פה ומשתפחת, ועמד וכתבה לקיים 'עת לעשות לה' הפרו תורתך' (תהלים קיט קכו).

ולמעלה, הינו להיות גבוה מכל העם ולהחזיק מעמד. וכשנאמר דברי קדשו אלו לפני הרב הקדוש האמרי אמת מגור זצ"ל, קלסס מאד.

ובאור דברי קדשו: שאם מוסר עבור העם גם את הראש ומאבדו, אין באפשרותו להושיע את העם. ולכן מכרח לכל הפחות להחזיק את הראש לעצמו - עבור העם, והבן.

מחצית השקל - אף שנראה לאדם שיש לו רק חצי זקוף את ראשו

וזה ענין הפפדה של מחצית השקל, הינו: 'אדם במקצת, חצי, שהוא מקף בכעיות ונראה לו שיש לו רק מחצית הקיים - בכל זאת זקף הראש, ולא יאבדו בכל המצבים.

והוא רומז לענין שכל ישר וזקוף, שגלמד דבני אדם כמלאכים - שיש בהם דעה, והולכים בקומה זקופה - ואינם נכפפים ברוחניות ויבדעותיהם בכל המצבים. ואם לא יפגע למצבי לחץ ויאוש, ולא יאבד הראש והשכל - יצא ממצבים היותר קשים (אדם לעמל יולד עמי קפד):

על ידי מחצית השקל זקוף משה רבנו עליו השלום את ראשם של בני ישראל, לרמוז שבאיזה מצב שיהיו חס ושלום, יתרום הראש למעלה מכל צרותיהם תלאותיהם וסבלם, ולא יאבדו שכלם ובינתם.

'להשיטו בנהר' - שהראש יהיה ממעל למים

כמו שמפרשים מה שאיתא בקדושין (ב): בחיוב האב על הבן יש אומרים אף להשיטו בנהר, מאי טעמא, חיותא היא. דעקר חכמת השחייה היא שהראש יהיה למעלה מן המים, ולא ישקע חס ושלום הראש במים. ואז בכתו לחיות בעולם הזה.

'משכמו ומעלה גבה מן העם' - למטר נפש עבור העם אף הראש צריך להשאר למעלה

ואבי אדוני זקני הרב הקדוש מביאלא זצוקלה"ה היה מפרש מה שנאמר בשאול 'משכמו ומעלה גבה מן העם' (שמואל א' ט ב), שהגם שמנהיג ישראל צריך למסר נפשו וגופו עבור ישראל - אבל לא את הראש, דהראש צריך להיות משכמו

ופני לא יראו, וזה שתרגם אונקלוס 'ותיחזי ית דבתרי ודקדמי לא יתחזון, דהינו להבין מקדם שהוא גם פן לטובה, עד פאן דבריו הקדושים.

וכן בגלות מצרים, הראה לו השם יתברך איך פל שלות המצריים להאבידם היה לטובה, שעל ידי פן היו בשם פל החכמות, ובגלות הוציאו הניצוצות קדושות מהם והיה הכנה למתן תורה. וכן הוא באמת פל הגליות לטובה, אף בהנה לא יוכל האדם לעמד על זה.

ועל זה נאמר 'ופני לא יראו', כי לא יראני האדם וחי' (פסוק ט), אבל יסורי הצדיקים הראה לו 'כל טובי' (פסוק ט), שאף ההפך מהטוב הוא שיהיה טוב מאד ויכמו שאיתא (וזה ח"ב קפד). דלית טבא אלא ההוא דנפיק מגו בישא:

מבשר טוב

רבי בן ציון מביאלא זיע"א
גם בזמני צר ומצוק יזהר שלא לאבד ראשו ושכלו

אוצרות גאוני הדורות

ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם (לא יג)

יגל יעקב

רבי יעקב חיים סופר זצ"ל
עשה שבתך חל ואל תצטרף לבריות
במכילתא (מסכתא דשבתא פ"א) דרשו תבת "לכם", "לכם" שבת מסורה, ואי אתם מסורים לשבת. ויש להבין, מה הפננה 'אין אתם מסורים לשבת'.

ויובן, בהקדים את דברי רבי עקיבא בגמ' שבת (ק"ח), 'עשה שבתך חל ואל תצטרף לבריות', כלומר, שאין אדם צריך לחזר על הפתחים או למכר את פסותו בשביל לענג את השבת, אלא עדיף שינהג בשבת כמו בחל. וזה מה שאמרו במדרש, 'לכם שבת מסורה', משהיכלת בידכם אז תענגו את השבת כראוי, אף 'אין אתם מסורים לשבת', כלומר, אינכם צריכים לחזר על הפתחים או למכר את פסותכם כדי לענג את השבת. (באדיבות 'מכון חכמי סופר' נתיבות)

אף את שבתתי תשמרו (לא יג)

ניאמר שאול

רבי שאול נחמאיט זצ"ל
הזדככות חמרו של האדם על ידי שמירת השבת

אפשר רמז למה שכתב החיד"א זלה"ה (נחל אשכול קהלת י ב) משם דרשי רשומות על פסוק 'לב חכם לימינו' שהם אותיות שקדם 'לב' לימין האדם שהם אותיות 'אף' לשון מעוט, שממעט עצמו בזה העולם ומוסיף בדרך ה' תמיד. ו'לב פסיל לשמאלו' שהם אותיות 'גם', לרבות שהוא מרבה עצמו וגם רות.

וזה שאמר אף, רצה לומר אם תרצו שתהיו ממעטים עצמכם ותחשבו חכמים, אף את שבתתי תשמרו, שעל ידי שמירת שבת מודכף האדם חמרו ומתקדש לקרא קדוש, מוסיף בשלמות תמיד.

למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכת גדול וביד חזקה (לב)

פרח לבנון

רבי יהודה פריץ זצ"ל
המעשה נגד אחר המחשבה
יש לראות לאיזה צדף מביא אשר הוצאת מארץ מצרים, דאפלו בלאו הכי אי היה פוננו תעלה למחל להם אותו עון היה מוחל בלא זה. אף משה רבנו ע"ה נראה דבא אליהם מכת ממה נפשך, והוא דאמרו ז"ל (ילקוט בשלח רמז רלד) כשיצאו ישראל ממצרים ירד עונא שר של ים לפני הקב"ה, ואמר לפניו רבונו של עולם מה הללו עובדי עבודה זרה אף הללו עובדי עבודה זרה, אמר לו הקב"ה הם לא עשו אלא לפניו וכו'. באופן דמיציאת מצרים מוכח דאזלינן בתר המחשבה.

תעלנו מזה (לג טו)

עמודי אש לבית יוסף - אבני אש

רבי משה נייס זצ"ל

דבור השכינה מתוך גרונו של משה

נראה לפרש שמשה רבנו ע"ה היתה שכינה מדברת מתוך גרונו (וזה"ק ח"ג רלב), והיה אומר 'זה הדבר אשר צוה ה', ולכן בקש משה רבנו ע"ה שלא יקח ממנו מדרגה גדולה זו וימרמזו באמרו אל תעלני מזה'.

והקב"ה השיבו גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה (לג יז), רצה לומר כי בחינה זה' לא אקח ממך, ואם פי לא היו ישראל כדאים לזה בעת הזאת, עם כל זה אעשה לך פי מצאת חו בעיני, ונען כי נשא משה רבנו ע"ה חן בעיני השי"ת לכן נתן לו מתנה זו. ומתחלה אמר השי"ת למשה (לב ז) רד מזה, רצה לומר שירד ממדרגה זו של 'זה', ואחר כך נתרצה לו השי"ת ונתן לו בחירה מדרגה זו של 'זה'.

ויאמר לא תוכל לראות את פני פי לא יראני האדם וחי (לג ט)

דברי מהרי"א

רבי יהודה אסאד זצ"ל

מניעת התגלות הקב"ה למשה מפני פתחון פה של האמות

ויש לדקדק דאות ה' ד'האדם' נראה כמיתר. ונראה לי על פי מה דאיתא (ספרי וזאת הברכה שנו) 'ולא קם בישראל כמשה' (דברים לד ט), בישראל הוא דלא קם אכל באמות העולם קם, ומנוו בלעם, כדי שלא יהיה פתחון פה לאמות העולם לומר אם היה לנו נביא כמו לך גם אנו היינו מקבלים התורה. ונמצא לפי זה דכל מה שהקב"ה מראה למשה, היה צריך להראות גם לבלעם.

והנה התוספות (יבמות אא) כתבו דאף על גב דעכו"ם לא מקרי אדם כדדרשינן (שם) 'אתם קרויים אדם ואין עכו"ם קרויים אדם', מכל מקום היכא דכתיב 'האדם' עובדי פוכבים נמי בכלל.

וזהו פונת הפתוב ויאמר פי לא יראני האדם, פרוש, אף על גב דאתה היית יכול לראות, מכל מקום האדם דהינו עכו"ם לא יראני וחי, ולא אוכל להראות לבלעם, ואם אראה לך שוב יהיה להם פתחון פה.

ונראה, שתחלה קדש ה' את בני ישראל, וזהו הקדוש שהיה שלושה ימים קדם מתן תורה, ולאחר מכן נשא אותם בנשואין גמורים, על ידי חפה ויחוד בשעת מתן תורה, וזהו "יום חתנתו". ולפי זה מבאר היטב, שתחלה צוה ה' את משה שיקדש את בני ישראל, מפני שקדושין יכולים להעשות גם על ידי שליח, אף בזמן מתן תורה שהוא הנשואין, ירד ה' בעצמו, לפי שאי אפשר לעשות חפה ויחוד על ידי שליח. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ועתה אם תשא הטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת (לב לב)

חתן סופר

רבי שמואל ארנפלד זצ"ל

קדשת הלוחות

איתא במדרש (שמו"ר מו א) דמשה רבנו ע"ה אמר פן על עצמו שחטא בשבירת הלוחות, וטען אם תשא את חטאות ישראל הרי טוב, ואם לאו מחני מספרך שגם אני חטאתי, וצריך באור מנין למדרש פן.

אמנם יש לומר דלכאורה יש לדקדק על הלשון 'מספרך אשר כתבת' דמיתר לגמרי, כדי באמרו 'מחני נא'. אף יש לומר בשנאקדים להבין האיו שבר משה רבנו ע"ה את הלוחות הלא יש לו דין ספר תורה, ובספר גבול בנימין כתב לתרוץ זאת בשם גדול אחד דמפני שלא היה מן הכתב, וכתב שלא מן הכתב אין בו דין קדשת ספר תורה, ענין שם.

אך באמת יש לעיין בזה שהרי התורה היתה פתובה לפני הקב"ה תתקע"ד דורות קדם בריאת העולם (עיין חגיגה ג:), נמצא ששפיר היו הלוחות מן הכתב ויש להם דין ספר תורה ולא היה רשאי לשברם.

וזה שטען משה רבנו ע"ה לפני הבורא תברך שמו אם תשא חטאתם הרי טוב, ואם אין מחני נא יען ששבתי הלוחות, וכי תימא דליכא חיובא במילתא שהרי הוא שלא מן הכתב, על זה בא כמשיב הלא מספרך אשר כתבת תתקע"ד דורות טרם שנברא העולם, ואם פן גם אני חטאתי בזה.

ויאמר אליו אם אין פניך הלכים אל

והשתא הכי קאמר למה ה' יחרה אפך בעמד כיון דמתשבתם היתה רצויה להורות תשובה לרבים (ע"ד ד:), ואם תאמר דלא אזלינן אלא בטר מעשה, על כרחך טענת שרו של ים בוקעת ועולה על אשר הוצאת אותם מארץ מצרים דאף הללו עובדי עבודה זרה, ומכיון דמהתם מוכח דמעשה לאו פלוס הוא, אם פן למה ה' יחרה אפך.

ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני שני לחת העדת (לא יח)

ויאמר עמוס

רבי עמוס כהן זצ"ל

הטעם שקדש ה' את ישראל על ידי שליח ונשאם בעצמו

מוכא במדרש (תנחומא כי תשא טז-יח, הובא ברש"י), "ככלתו" כתיב חסר (אות ו), שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן. וכעין זה אמרו במדרש (ב"ר יב, ח) עה"פ "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמת לבו" (שה"ש ג, יא), "ביום חתנתו" זה סיני, חתונין היו'.

הנה מצינו במתן תורה, שכל ההכנות שקדמו לו, צוה ה' למשה שיעשה ויצוה את ישראל, כנאמר 'ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר' (שמות יט, ט), 'ויוצא משה את העם לקראת האלהים' וגו' (שם, יז). אף בשעת מתן תורה ירד ה' ונתנה בכבודו ובעצמו לבני ישראל, וכפי שאמרו בגמ' הוריות (ח), 'תנא דבי רבי ישמעאל, "אנכי" (שם כ, ב) ו'לא יהיה לך' (שם, ג), מפי הגבורה שמענום. ויש להבין, מדוע לא נתן ה' את התורה על ידי שליח? ואם רצה לתת את התורה בכבודו ובעצמו, מדוע לא קדש והכין אותם קדם לכן גם פן בכבודו ובעצמו.

ויובן, בהקדים את דברי הגמ' בקדושין (מא), שאפשר לקדש על ידי שליח. אף האחרונים (ע"י שו"ת רבי עקיבא איגר מהר"ח סי' נא) הוכיחו שהנשואין הנעשים על ידי חפה, אי אפשר לעשותם על ידי שליח. וכל שפן יחוד שאי אפשר להעשות על ידי שליח.

והנה אמרו במדרש אנדה (במדבר ז, יא), שמתן תורה היה קדושין, שנאמר 'וקדשתם היום ומחר', והוא לשון קדושין.

וכזה מלישב, שהנה הפסוק הנה מה שאמר כאן והלחת מעשה אלהים המה וכו' הנה אין כאן מקומו, כי אם למעלה בפסוק ייתן אל משה ככלתו כו' לחת אבן כתבים באצבע אלהים, שם היה צריך לכתב שהלוחות היו מעשה אלהים, אף פסוק זה בא להודיע שפינן שעל ידי חטא ישראל נתבטל מעשה אלהים, ועל ידי כן נשתברו.

גבעת פנחס

רבי פינחס ביליצר זצ"ל

סלוק חרוון אף על העצים והאבנים

ונראה לעניות דעתי לבאר כל ענין של שבירת הלוחות, דהיינו איזה פונה היה למשה רבנו ע"ה בזה ששבר הלוחות, כי מצינו גבי חרבן בית המקדש ששפך ה' חמתו על עצים ואבנים, ועל ידי כן נח רוגזיה ולא היה לו עוד חמה על ישראל, והפתח לזה עשה משה רבנו ע"ה שאמר לו ה' ואכלה אתם כרגע, ונתן עצה בנפשו להראות לה' ככבוד שאין מן ההכרח לשפך החמה על ישראל, אלא יכול לשפך החמה על עצים ואבנים ועל ידי זה יונח רוגזיה, ולכן שבר הלוחות תחת החר, ועל כן פירש רש"י ז"ל שפיר א' אשר שברת' יישר כחך אשר שברת, רצה לומר כי מגיע לך תודה ממני על אשר שהראית לי פתח על ידי שבירת הלוחות, שבכל פעם אשר יחרה אפי על עמי אוכל לשפך חמתי על עצים ואבנים, והבן.

ומהאי טעמא ביי"ז בתמוז נשתברו הלוחות, וביי"ז בתמוז הבקעה העיר התחלת חרבן בית המקדש, לרמוז על זה שבאותה זמן אשר משה רבנו ע"ה שבר הלוחות והראה פתח להקב"ה כפיכחול שאינו מכרח לשפך חמתו על ישראל דיקא, אלא יכול לשפך חמתו על עצים ואבנים, באותה זמן עשה ה' כפיכחול כן שהבקעה העיר ושפך באמת חרונו רק על עצים ואבנים, והוא על דרך שכתבו הספרים הקדושים שהזמן גורם התעוררות הענין אשר היה, כמו שאמרו חז"ל (ר"ה יא) בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל במהרה בימנו אמן.

שערי ישר

רבי שמעון שקאפ זצ"ל

השגת התורה כפי זכור המעשים

ואפשר לבאר על פי זה ענין שבירת הלוחות שלא ראיתי באור ענין זה, שבהשקפה ראשונה הוא ענין סתום,

שבירת הלוחות

רבנו בחיי

רבנו בחיי ב"ר אשר זצ"ל

שבירת הלוחות מפאת פריחת האותיות

יש לתמה על משה עבד ה' נאמן ביתו, אף ערב לבו לשבר הלוחות שהיו מכתב אלהים, ואם ישראל חטאו ולא היו ראויים אל התורה היה לו להתזיר התורה לאכסניא שלה ולבקש מאת הקב"ה מה יעשה בה. אלו מלך בשר ודם שולח כתבו חתום ביד עבדו נאמן ביתו לשרי המלכות והם אינם רוצים לקבלו, ראוי העבד הנאמן להתזירו אל המלך, לא שינהג בו בזיון ויקרענו.

אבל שבירת הלוחות למשה רבנו היה מפני שראה שפרח הכתוב מן הלוחות כשנתקרב בגבול העגל במקום הטמאה והחטא, וכל מה שהעם נוהגים כבוד בכתבו של מלך אינו אלא מפני החותם, וכיון שפרח הכתוב ככאן נסתלק חותמו של מלך.

וידוע כי היה הכתב בלוחות דוגמת הנפש בגוף, ובהסתלק הכתב נשארו הלוחות גוף בלא נפש, וגוף בלא נפש ראוי לקברו תחת הקרקע, ועל כן הסכימה דעתו לשבר אותם תחת החר.

דודאי ראונו

רבי ראונו נעלמנו זצ"ל

חטאם של ישראל גרם לשבירת הלוחות

והנה קשה טובא האידך היה מתר למשה רבנו ע"ה לשבר את הלוחות, הא אסור למחוק השם, ומכל שכן לשבר לוחות הקדושים שהיו מעשה אלהים, ובשבת (פז) אמרינן דהקב"ה הסכים על ידו שנאמר 'אשר שברת' יישר כחך אשר שברת, וקשה דלמה באמת היה מתר דבר זה.

אך נראה דהנה כתבו המפרשים דשבירת הלוחות לא היה אפשר בדרך הטבע כי היו חזקים מאד, כי היה ענין שלשה טפחים כמו שאמרו רז"ל, וחזן מזה היה מאבן חזק כי מעשה אלהים היו, ומה שהיה יכול להביאן בידו משא כבד כזה היה בדרך גס, והיה קל לו לנשאם כמו הארון שהיה נושא את נושאיו.

ולכן רק החטא של ישראל היה עקר הגרם שישברו, ולא על ידי מעשה השבירה של משה רבנו ע"ה, כי על ידי חטאם היו האותיות פורחות מהלוחות ויצא החיות מאתם, ונעשו כבדים ונפלו מידו ונשתברו.

ויפסל שני לחת אבנים כראשנים וישכם משה בבקר ויעל אל הר סיני כאשר צוה ה' אתו וימח בידו שני לחת אבנים (לד ד)

זרע אהרן

רבי אהרן ייטלש זצ"ל

קבלת לוחות השניות ביד אחת

ויש לרקודק הרי תחלה לקח הלוחות, כמו שפרש רש"י (לד א) 'הראהו מחצב אבנים מתוך אהלו' כו', ואחר כך עלה.

ונראה דאיתא בבחיי וישלף מידו הלחת וישבר אתם כו', דמתחלה שהיה להם חיות דכתיב וישני לחת הערת בידו, היו הלוחות רוחניות ולא היו כבדים, אבל כשראה העגל והיה האויר טמא, פרחו האותיות ונעשו גשמיות והיו כבדים, כדרך שאמרו (שבת זד.) 'חי נושא את עצמו' מה שאין כן המת, ונפלו מידו ונשתברו. לכן כתיב וישלף מידו את הלחת שאף בשתי ידיו לא היה יכול לסבלן.

והנה בלוחות שניות קדם שעלה לשמים לקבל הצרף לאחזו בשתי ידיו, אבל לאחר שעלה להר קבלו הרוחניות ונשאן בידו אחת, וזהו שנאמר וימח בידו שני לחת אבנים.

אלהי מסכה לא תעשה לך את חג המצות תשמר (לד יז-יח)

שארית יעקב

רבי יעקב ב"ר יואל זצ"ל

שמירת חג הפסח על ידי התרחקות מעבודה זרה

על פי גמרא דמגילה (יב) מפני מה נתחייבו שונאי של ישראל שבאותו הדור כלניה, מפני שהשתחוו לצלם. ואיתא בגמרא (שם טו) 'ויעבר מרדכי', שהעביר מרדכי יום ראשון של פסח בתענית.

ולפי זה פרוש הפסוק כך הוא, אלהי מסכה לא תעשה לך ולא תעבד עבודה זרה, אז את חג המצות תשמר ואי אתה צריך להעביר ימי הפסח לתענית, כמו שעשו ישראל שבאותו הדור בימי מרדכי על ידי שהשתחוו לצלם הצרכו להעביר ימי הפסח לתענית, מה שאין כן אם אלהי מסכה לא תעשה לך את חג המצות תשמר.

ישראל מקבלי התורה, שפמו שאמר הקב"ה למשה רבנו ע"ה 'פסל לך שני לוחות אבנים', כמו כן הוא רמז לכל מקבלי התורה, שיכין כל איש ישראל לוחות לעצמו לכתב עליהם דבר ה', וכפי הכשרתו בהקנת הלוחות כן תהיה קבלתו, מתחלה וכן גם אחרי זה אם יתקלקלו אצלו הלוחות, אז לא תתקיים התורה, ועל ידי זה לא יהיה מצוי כל כך ענין פחד משה רבנו ע"ה, שלפי ערך מעלת האדם ביראת ה' ובמדות, שהוא לוח לבבו, לפי ערך זה ינתן לו מן השמים קנין התורה, ואם יפיל אחר כך ממדרגתו, לפי ערך זה תשכח התורה ממנו, וכמו שאמרו חז"ל שפמה ענינים גורמים לשכחת התורה רח"ל.

התורה, ולמד משה רבנו ע"ה ק"ו מקרבן פסח שאמרה תורה וכל בן נכר לא יאכל בו.

ולכן מצא משה רבנו ע"ה שראוי שלוחות אלה ישתברו ויהלשתדל לקבל לוחות אחרים, הינו דהלוחות הראשונים היו מעשה אלקים כמו גוף הפתב כמו שמפרש בתורה, והלוחות האחרונים היו מעשה ידי אדם כמו שכתוב 'פסל לך שני לוחות אבנים', וענין הלוחות הוא דבר המעמיד ומקים שלא יהיו אותיות פורחות באויר, וכינין שהיו מעשה ה' הנה עומד לעד, אבל השניות שהיו מעשה אדם אינם מתקיימים רק בתנאים וגדרים.

ותחלת קבלת התורה על ידי משה רבנו ע"ה היתה דמות ואות לכל בני

היתכן שמשה רבנו ע"ה היה חושב שבשביב שעשו ישראל את העגל, ישארו בלי תורה ח"ו, והיה ראוי לו להמתין מללמדם עד שיתקנו מעשיהם אכל לא לשברם לגמרי, ואחר כך להתנפל לפני ה' לבקש לוחות שניות.

והנה חז"ל קבלו שסגלה מיחדת היתה בלוחות הראשונות, דאמרינן בגמרא ערובין (טו.) מאי דכתיב 'חרות על הלחות', אלמלא לא נשתברו הלוחות הראשונות לא נשתפחה תורה מישראל, הינו שהיתה סגלה בהם שאם למד אדם פעם אחת, הנה שמור בזכרונו לעולם, וענין זה הרגיש משה רבנו ע"ה שעלול על ידי זה להיות חלול הקדש נורא מאד, שאפשר שיידמן שיהיה איש משחת ומגאל במעשים רעים, בקי בכל חדרי

מעשי צדיקים

והנר התחיל לדלק בהגן ודלק כל הלילה וכל יום השבת עד למוצאי שבת, אז אמר רבי גרשון, "די לך", והנר כבה. (אמרי פנחס)

ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם (לא יד) **בשבו** הראשון לרבנות רבי יחיאל מיכל **עפשטיין** זצ"ל בעל **ערוך השלחן** בעיר נובהרודוק, הוא בקש להנהיג בעיר שיקבלו שבת בשעה מקדמת, וצוה להכריז ולהודיע בשמו כי זמן קבלת שבת יהיה בשעה פלונית, בפלג המנחה.

החלו זקני העיר וחכמיה מרעישים עולמות, נובהרודוק היא עיר ואם בישראל, גאוני ישראל ישבו על כסא רבנותה, גם בני העיר רבם ככלם יודעים את הדין וההלכה ונוהגים תמיד לקבל את השבת לאחר שקיעת החמה, פתאום בא רב חדש שעדין איננו בן חמשים לעצה, (הוא היה אז בן ארבעים וחמש), ורוצה לשנות ממנהג אבותינו.

הגיע ערב שבת, רבי יחיאל מיכל הרב החדש מגיע לבית המדרש לפני פלג המנחה, מתכוון לקבל שבת בשעה שהכריז, אך בית המדרש ריק לגמרי, איש מאנשי העיר לא הגיע עדין להתפלל.

החליט רבי יחיאל מיכל לצרף למגין נערים שזה עתה הגיעו לבר מצוה, קבל שבת, התפלל מעריב, וחזר

ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקד אתם, בזכות כך יסור עונם וחסאתם תקפר, יען כי נחסר מהם הפרנסה, והעניות מעבירה את האדם על דעתו ועל דעת קונו (עירובין מא.).

והרבי מסאוראן הוסיף על דבריו שעל פי זה יכולים להבין את דברי הברטנורא על המשנה בברכות (ד ז) 'בכל פרשת העבור יהיו צרכיהם לפניך', המבאר כי אפלו בשעה שהם פורשים לעברה, יהיו צרכיהם גלויים לפניך לרחם עליהם.

לכאורה דבריו אינם מובנים, מדוע יהיו צרכיהם גלויים לפניך לרחם עליהם בעת עברה, וכי יהא חוטא נשכר, אולם לפי הדברים הללו שפיר מובן, כי צרכיהם יהיו גלויים לפניך שאינם עוברים עברה בשאט נפש, אלא רק מחמת שחסרים מצרכיהם. (שמועות טובות)

כי אות הוא ביני וביניכם לדתכם לדעת כי אני ה' מסדשכם (לא יג)

אחר עליתו של רבי גרשון מקיטוב זצ"ל לארץ הקדש, הוא הגיע לשבת קדש לטבריה ושבת בצותא עם הרה"ק רבי **נחמן מהורדנא** זיע"א ורבי אלעזר רוקח זצ"ל עד שעה מאחרת בליל שבת.

בשעת לילה מאחרת, השמן שבנר נגמר והוא התחיל להפכות, רבי גרשון הבחין בדבר ואמר בתמיהה, "מה זאת",

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם (ל יב)

בשנת תקע"ג נולד הרה"ק רבי **משולם זוסיא העשיל מזינקוב** זיע"א, כבר מקטנותו נכר כעלוי בלתי רגיל, אהובו וחביבו של זקנו הרה"ק **האזהב ישראל מאפטא** זיע"א, שהזכיר בספרו בפרשת כי תשא קושיא של נכדו זה בהיותו בן שמונה בתאר 'ניק וחכים'.

בהגיעו לפרקו היה לחתן רבי ישראל שהיה חתנו של הרה"ק רבי **משה צבי מסאוראן** זיע"א, מתלמידי זקנו הרבי מאפטא. התקשרות השדוכין נעשתה עוד בחיי זקנו האזהב ישראל, ואחר נשואיו נשאר לגור זמן מה סמוך לחותנו זקנו הרבי מסאוראן וזכה לקבל מדברי תורתו.

בכתביו הוא מביא מדברי תורתו ששמע ממנו בהיותו שם, וכותב כי אביו הרה"ק רבי **יצחק מאיר מזינקוב** זיע"א אמר לרבי מסאוראן פרוש על הפסוק 'כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקד אתם, בשם אביו הרבי מאפטא, וז"ל.

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם, אם תרצה לנשאות את ראש בני ישראל בשפע ברכה והצלחה, אך תראה כי הם אינם ראויים ח"ו לשפע, זה רק מחמת 'לפקדיהם', שנתחסר מהם צרכיהם ומחמת כך יש בהם חסרון.

לביטו. בלכתו ברחוב ראה שבגני העיר עדן טרודים בהכנות לכבוד שבת, הוא הקדים לברך אותם בברכת שבת שלום, והם החזירו לו בשפה רפה ומעט תרעמת. **כשהגיע** לביטו עדן היתה החמה מציצה מראש האילנות, הוא הסב לשלחן שבת עם בני ביתו, ובבית המדרש התכנס הצבור להתפלל מנחה, ואחרי כן לקבלת שבת.

בערב שבת הבא שוב נכנס רבי יחיאל מיכל לבית המדרש בפלג המנחה ובית המדרש ריק, הוא התפלל בצבור עם הנערים שהגיעו למצוות ובעצמו ירד לפני התבה וקבל אתם שבת, אך לא זז ממקומו.

הצבור התכנס לתפלת מנחה ולקבלת שבת, ורבי יחיאל מיכל אינו מניח לאיש לעבר לפני התבה, כאן קרא הרב בכל תקוה, "אני בעל הבית, וכבר התפללנו בצבור, מי שהתאחר יתפלל ביחידות".

בסופו של דבר נצח רבי יחיאל מיכל את קהל עדתו, ועד הזמן האחרון היו נוהגים בנובהרודוק לקבל שבת מבעוד יום, להתפלל ערבית, ולסעד סעודת שבת בשעה שהחמה עדן בראש האילנות.

רגילים היו בסביבות נובהרודוק לומר כי בשעה שכל העירות בליטא אומרות 'לכו גרננה', בנובהרודוק אומרים "לכו לישון", וכבר קראו קריאת שמע שעל המטה.

אף הוא היה מטעים את מנהגו זה ואומר, "הרפכת אינה מגיע עד נובהרודוק ורק במרחק מספר פרסאות יש תחנת רכבת, בנאנאו-יעלנע, בכל יום נוסעים גגלונגי נובהרודוק מספר פעמים מכאן לשם ומשם לכאן, כדי להוביל נוסעים עוברים ושבים.

אם היו מקבלים שבת בנובהרודוק לאחר שקיעת החמה כפי שרגילים בשאר הערים והעירות, היה העגלון האחרון מגיע מנאנאו-יעלנע לנובהרודוק לאחר חשכה, עכשו כשהנהגתי לקבל שבת אחר פלג המנחה, העגלון האחרון נכנס לעיר טרם שקיעת החמה. (מדוי זוי)

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורתם ברית עולם (לא טז)

ספר הרה"ק השפעת חיים זיע"א, זכורני שבהיותי פעם משוכתי שבת אצל דודי זקני הרה"ק רבי ישעיה מטשחויב

זיע"א הי"ד, הגיע אל רבי ישעיה באותה שבת גם הרה"ק מנאסויד זצ"ל, שרצה להסתופף בצלו.

לאחר שקדש רבי ישעיה, מזגו כוס לרב מנאסויד כדי שיקדש, אך הוא אמר שכבר יצא ידי חובתו בקדוש מהרבי, שאלוהו בפליאה, היתכן, מדוע לא ירצה הרב לקדש בעצמו, והוא ענה, "כשאני מקדש בעצמי עם הפה שלי, אני מקדש רק כפי יכלתי, פעת היתה לי הזדמנות לקדש את הקדוש של הרבי כי הרי שומע כעונה, הכי אותר על הזדמנות מיוחדת זו". (באוצר חיים גליון טו)

ואמלא אתו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת (לא ג)

אחר פטירת הרה"ק המגיד מטשערנאביל זיע"א, כשהתחיל בנו הרה"ק רבי אברהם, המגיד מטריסק זיע"א בנסיעותיו הקדושות על פני המדינה בעירות שונות, הוא עבר בדרך העיר טריסק, וכאשר ראה בצדי העיר מקום של רפש וטיט, ומים מקלחים שם תמיד, אמר פה אשב ואקבע דירת.

הרבי בנה במקום הרפש והטיט את חצר קדשו ובית מדרשו, וכמוכן שהדבר עלה לו בדמים יקרים, הבניה במקום זה היתה הרבה יותר יקרה לעמת בגינה על קרקע רגילה, והענגו היה לפלא גדול בעיני החסידים, אך איש לא העז לשאלו על כך.

לימים כשהזדמן המגיד מטריסק לעיר קאוולע, הוא פגש שם את דודו הרה"ק רבי יצחק מנשכז זיע"א, והוא פנה אליו בשאלה, מדוע עשה כדבר הזה, לכלות מומן ישראל במקום הרפש והטיט.

השיב לו הרבי מטריסק, אם אתם שואלים מקרח אני להשיבכם, כשעשה בצלאל את המשכן כתוב 'ואמלא אתו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת', ורש"י הקדוש מפרש שנתן לו הקב"ה רוח הקדש.

לכאורה קשה, מדוע זקוק היה בצלאל לרוח הקדש לצורך מלאכת המשכן, הלא די בכך שהוא אמן ממחה ועושה מעשה חרש, כדי לבנות את המשכן כאשר נצטוה, אלא הענגו כך הוא, כי בעת שנתנו בני ישראל נדבת לבם למלאכת המשכן, היו בנייהם שלש כתות.

פת אחת נתנו נדבתם בכל לב, לעשות נחת רוח להבורא יתברך שמו וכל פונתם היתה בלתי לה' לבדו, פת אחרת נתנו נדבתם כדי לקיים מצות הבורא, אבל היתה להם גם כן פניה להתירה, ואלו אנשי הפת השלישית, באמת לא רצו כלל לתו, ורק מצד ההכרח הם הרימו את נדבתם.

לנצלאל היה רוח הקדש, והוא לקח את הנדבות מפת הראשונה שפונתם היתה בלתי לה' לבדו, ומהם עשה כלי המשכן שהם קדשי קדשים, ואת שאר הדברים עשה עם המעות שקבל משאר הכתות.

סיים הרבי מטריסק ואמר, כך הוא אצלנו, אותם החסידים שנותנים לי מעות בכונה רצויה, ממעות אלו אני בונה בית המדרש ושאר צרכי גבוה, ומעות כאלו שבאים מאנשים בלא כונה רצויה, אני נותן במקום הרפש והטיט. (ילקוט מאורי אור)

ויאמר אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שמע (לב יח)

ברש"י, אין קול הזה נראה קול ענית גבורים הצועקים נצחון, ולא קול חלשים שצועקים וי או ניסה.

למחרת אחת ההפגנות נגד גזרת נתוחי המתים, שהקרוז על ידי רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל בעל המנחת יצחק, שכהן כגאב"ד העדה החרדית בירושלים, נכנס לביתו עסקו חשבו, ושאלתו בפיו, "הרשעים ברשעותם עומדים, ומה התועלת בהפגנה ובמחאה, אינהו בדידהו ואנו בדידו".

השיבו המנחת יצחק, בפרשת העגל נאמר 'ויאמר אין קול ענות גבורה', ומבאר רש"י, 'אין קול הזה מראה קול ענית גבורים הצועקים נצחון ולא קול חלשים שצועקים וי או נסה', משמע שאלו היו החלשים צועקים לפחות וי, לא היה משה רבנו שובר את הלוחות. (קול התורה מב)

וישמד משה בטער המחנה ויאמר מי לה' אלי ויאספו אליו כל בני לוי (לב כו)

ספר רבי שמעון שוואב זצ"ל מתלמידי החפץ חיים זיע"א. באחת הפעמים שבאתי אל החפץ חיים, הוא פנה אלי בשאלה תמוהה, "שמא כהן אתה", ענית

רצוני, אמלא אני את מבקשכם, ואם לאו, אהרג אתכם בחרבי כאן ועכשיו.

מיד קם ר' יצחק מכסאו, ואמר בקול בוטח, "הנני מברך את אלקי שזכני לקדש את שמו הקדוש", ומיד הודיע לשר באפן נחרץ וגמור, "הנני מוכן ומזמן למות למען קדשת שמו יתברך". השר הסב פניו לעבר היהודי השני ואמר, "לפחות אתה, שתה והצל את חייך", הלה מצמץ בפחד, נטל את הכוס, ולגם מתכולתה.

אז אמר להם השר, "דעו כי לא התכונתי להרע לכם, יודע אני שאסור לכם לשתות יין עם מי שאינם מבני אמונתכם, ורציתי לבחון עד כמה אתם דבקים במצוות דתכם, ואתה איציק, יקר אתה בעיני מאד, מהיום והלאה אמלא ברצון כל בקשה שלך". (מארמארוש - ספר קהלה)

אלקי מסכה לא תעשה לך, את חג המצות תשמור (לד יז - יח)

ספר רבה של אלטנבורף רבי מרדכי הכהן שטרסר זצ"ל, אחד מתלמידי **החתם סופר** זצ"ל, בחור מפלג שעסק גם בשמוש תלמידי חכמים ושרתו באמונה, פנה אליו בשברון לב והתאונן שלאחרונה פוקדות אותו מחשבות כפירה, דחפים להמרת דת מציפים אותו כמשברי ים, ואנה הוא בא.

נרעש החתם סופר ושאל, "ספר לי מעשיך, כל מה שתזכור", והתלמיד החל לספר עם מי ומה הוא לומד, ובתוך דבריו נזכר במעשה שהיה, בפסח האחרון הגיעה אל החתם סופר אשה ובגדה עוגה שהתעוררה לגביה שאלה, והוא פסק שהיא אסורה באסור חמץ ויש לבערה, מחשש שהאשה תחוס על מעשה ידיה, הורה לבחור לקחתה ולבערה.

הבחור לקח את העוגה לחדרו, וצר היה לו לשרפה, כיון ששמע את השאלה, החליט לעיין בה ולבררה, למד את ההלכות מסגיות הגמרא ועד לדברי הפוסקים, והעלה להתר, כיון שפך, אכלה בפסח.

ענה החתם סופר ואמר, "הרי לך מקור ההרהורים, הכתוב אומר 'אלהי מסכה לא תעשה לך', ומיד בפסוק הסמוך לו, 'את חג המצות תשמור', ללמדנו שהנכשל בחמץ בפסח, הרי הוא כעובד עבודה זרה (עי' זהר ח"ב ע' ספב). (ספרא דמלכא ע"פ ספרא רבה דישראל)

לפני יותר ממאתים שנה, התישב בעיר סטימטרה שבהונגריה הנרעין שיסד את הקהלה היהודית, בראשו עמד ר' יצחק שהיה מפר לכל כאיציק שטרן, יהודי ירא שמים ובעל כשורים רבים, שעשה חיל בעסקיו והתעשר.

הוא הצטין במיוחד במדת הכנסת האורחים, ביתו הרחב היה פתוח לעוברים ושבים, והוא היה מקבל כל עובר ושב בסבר פנים יפות ומארחו פיד המלך, ושמו התפרסם בכל רחבי המדינה.

צדיקי זמנו, ובהם הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב, רבי משה טייטלבוים מאוהלה, רבי ישראל מרז"ן זיע"א, ועוד, נהגו לפקד את ביתו במסעותיהם, והוא קבלם בחרדת קדש, הניח את כל עסקיו החשובים, והתמסר לשרתם ולהעניק להם את כל צרכיהם.

טוב לבו התפרסם עד שצדיקים נהגו לכנות את ביתו בחבה, אהלו של אברהם אבינו, גם בקרב הערלים היו לו קשרים אמיצים, הוא זכה להערכה רבה בחוגי השלטון, ודלתות הפקידים הבכירים היו פתוחות לפניו תדיר.

ללא מנוי רשמי הפך ר' יצחק לשתדלן הפועל למען אחיו היהודים, כל מי שנקלע למצוקה היה פונה אליו והוא היה נחלץ מיד לעזרתו, שליחיות רבות עשה למען אחיו היהודים, הן בענייני הפרט והן בסגיות הנוגעות לכלל.

בנות בקור במעונו של שר חשוב עבור ענין הנוגע לקהלה היהודית, אליו הגיע בחברת יהודי נוסף, היה השר שקוע בארוחת הצהרים, והוא הורה למשרתו לרדת למרתף, ולהביא בקבוק יין משבץ לכבוד האורחים.

כעבר רגעים ספורים כבר מזג השר שלוש כוסות יין, והושיט אל האורחים שישתו מהמשקה, כשראה שהם מהססים דחק בהם, זה יין משבץ ואכותי במיוחד, עשוי מזני ענבים נדירים, והתישו שנים רבות בחביות עץ.

היהודים התנצלו שעל פי דת ישראל אסור להם לשתות מהיין, אך השר קם ממקומו בזעם רב ואמר בכעס, "עזות כזאת מעולם לא שמעתי, שאיש ישראל יסרב לי ולא ימלא אחר בקשתי במלוואה."

אני יוצא מכאן לעשר דקות, בזמן הזה תוכלו לקבל את ההחלטה הנכונה ואז אחזור ונשתה ביחד, אם תמלאו את

בשליה, "אולי אתה לוי", ושוב עניתי בשלילה.

הטיב החפץ חיים, "חבל משיח בדרך, בית המקדש יבנה, והתשוקה להכנס למקדש תהיה עצומה, אך מפיון שאינך לא כהן ואפלו לא לוי, אינך יכול להכנס לעבודה, אני עצמי כהן, ומדוע אתה לא כהן".

הטבתי, "משום שאבי אינו כהן", והוא שב ושאל, "ומדוע אביך אינו כהן", הבנתי כי שוב אין טעם להשיב ובודאי יש לו איזו הערה להשמייעני, ואז הוא פנה אלי ואמר, "אני אמר לך מדוע."

לפני שלשת אלפים שנה, בשעה שעמד משה רבנו בשער המחנה והכריז בקול 'מי לה' אלי, אבותיך לא היו בין אלו שנענו לו ובאו מיד, לא כן אבותי ושאר בני שבט לוי אשר הדרזו להתאסף סביבו, ומשום כך נבחרו לעבודת המקדש לדורי דורות.

מעתה ואילך קח לך זאת ככלל חשוב לחיים, כאשר נשמעת באזניך הקריאה 'מי לה' אלי, חלץ חושים ורוץ, אל תתמהמה. (מפי החפץ חיים)

ונתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך (לכ לב)

ספר הרב מאומן, "כד הוינא טליא היה פעם עצירת גשמים, נכנסתי לקדש פנימה אל הרה"ק רבי יצחק מנשיכי זיע"א, ואמרתי, 'מצינו אצל אבא חלקיה ששלחו אליו ילדים ואחוזו בשפולי דגלימא ואמרו לו, 'אבא, אבא, הב לו מיטרא'". (תענית ב:).

לכאורה מדוע הם אחוזו בשפולא דגלימא, הלא הם היו יכולים לצעק 'הב מיטרא' גם בלי לאחוז בגלימא, אלא הם באו ואמרו לו, "הב מיטרא, ואם לאו, פשט את הגלימא דרבנך שלך".

קם רבי יצחק ונגש לחלון למספר רגעים, ומיד ארבות השמים נפתחו והחלו לרדת גשמי ברכה, אחר נגש אלי ואמר, 'מעתה בודאי לא תדרש ממני יותר להוריד את הגלימא דרבנך'. (ימי זכרון ע"פ סגולת חן)

פן תכרת ברית ליושב הארץ וזנו אחרי אלהיהם וזבחו לאלהיהם וקרא לך ואכלת מזבחו (לד טו)

פרשת כי תשא

ברכת העשירות בזכות ספרי הרמב"ם

אם בערים הגדולות היו ילדי ישראל שלא טעמו טעם חטא מתאספים מדי יום ביומו אל תלמודי התורה או בביתם של המלמדים הקבועים מזה שנים רבות ללמד תורה לצעירי הצאן, הרי שבכפרים הקטנים, בהם התגוררה משפחה יהודית אחת או שתיים, היה על ראשי המשפחה לדאוג לעצמם למלמד הגון שילמד תורה את ילדיהם.

סיבות רבות היו למציאות זו בה היו משפחות טובות והגונות קובעות את מקום מגוריהם בכפרים ובעיירות, מקום שם אין קיבוץ יהודי גדול, והצד השווה של סיבות אלו, ברוב ככל המקרים, הייתה הפרנסה.

לא בנקל הגיעו בני ישראל שבאותם הימים לידי פרנסה קלה ונקייה שתפרנס אותם ואת בני משפחותיהם בכבוד. השלטונות רגילים היו להצר את רגליהם של היהודים, לאסור עליהם סוגי מלאכות שונות, ולהטיל מיסים וארנוניות שונות על מלאכות אחרות. משיקש יהודי לישב בשלווה ולהביא מזון למשפחתו, היה עליו להתאמץ רבות, וכולי האי ואולי.

עם זאת, היו סוגי עבודות שבאופן מסורתי היו שמורות ליהודים, כשאחת הבולטות שבהן הייתה שכירת אכסניות. האכסניות היו שילוב של בתי מרזח, בהם מזגו משקאות חריפים לאיכרי הסביבה, ומלונות קטנים עם חדרי אירוח לתועלת העוברים והשבים. הפריצים שבאדמותיהם היו מצויים אכסניות לרוב היו מעדיפים להשכיר אותם ליהודים תמורת סכומי כסף מפולפלים, והיהודים היו יכולים למצוא בהם פרנסה טובה והגונה.

הפריצים הכירו את מוסר העבודה היהודי ואת התרחקותם של בני ישראל מהטיפה המרה. הם ידעו כי מוטב יעשו אם יפקידו את האכסניות ובתי האירוח בידיהם של היהודים. גוי כי ישכור את האכסניה, עד מהרה יתפתה בעצמו לשתות מיין השרף שאותו עליו למכור, להשתכר עד לאיבוד צלילות הדעת, ולהזניח את תפקודה של האכסניה. היהודים, לעומת זאת, נזהרו עד מאוד שלא לילך בחוקות הגויים, שמרו על עצמם ועל בהירות מוחם, והשתדלו ככל יכולתם לשרת את הלקוחות באמונה ולהרוויח כדי פרנסתם.

מציאות זו בה מרבית האכסניות במדינות אירופה היו מצויים בשכירות ביד היהודיים,

הביאה את המצב לכך שרבים מבעלי האכסניות, אלו שבביתם היה ילדים בגיל חינוך, היו צריכים לדאוג לעצמם למלמדים הגונים שיבואו וילמדו את בניהם.

ההסדר היה ברור וידוע: המלמד היה עוזב את ביתו ועירו למשך כמחצית השנה, אם לחודשי החורף ואם לחודשי הקיץ, והיה קובע את מגוריו בחדר שיוחד לו בתוך האכסניה או בסמוך לה. לקראת ימי הפסח או לקראת חודש תשרי, היה המלמד חוזר לביתו, להיפגש עם משפחתו ולחגוג יחד עימם את החג, וחוזר חלילה.

מלבד המשכורת המכובדת אותה היה המלמד מקבל בסיום תקופת הלימודים, אותה היה מביא בשלמותה לביתו לקראת החגים, היה בעל האכסניה דואג למלמד לכל צרכיו במשך החודשים הרבים שהיה שוהה אצלו. כל מחסורו של המלמד, אם בארוחות סדורות ואם בשאר הוצאות, היה על חשבוננו של בעל האכסניה, כשכל זאת נועד לכך שהמלמד יוכל לחזור לביתו עם המשכורת בשלמותה, וכך יהיה למשפחתו כסף להוצאותיהם במשך כל החדשים הבאים בהם אביהם יעדר מהבית.

סיפורינו זה עוסק בר' זנוויל המלמד, שמקום מגורי משפחתו היה בתוככי העיר סטרליסק, ואילו הוא עצמו נודד היה כמלמד לאחד הכפרים. מלמד מומחה היה ר' זנוויל וידיו רב לו בהקנת דברי התורה לתלמידיו. כיון שכך, רבים חפצו בו כמלמד לבנם, אלא שר' זנוויל נאמן היה לאותו בעל אכסניה שלפני שנים רבות הזמין אותו ללמד את משפחתו ברוכת הילדים, וכל עוד היו ילדים בביתו, לא הסכים ר' זנוויל לשמוע על מעבר למקום אחר.

היו אלו הימים של סוף חודש אדר, ובעל האכסניה הזמין את ר' זנוויל כדי להיפרד ממנו לקראת שובו לביתו לקראת ימי חג הפסח. תחילה וידא בעל האכסניה כי ר' זנוויל מתעתד לחזור אחרי פסח כדי ללמד את הילדים גם בחודשי הקיץ, כדרך שעשה בחודשי החורף. לאחר שר' זנוויל עשה עצמו כנעלב מפני החשד כאילו אין הוא שומר אמונים למעסיקו, פייסו בעל האכסניה בדברים נעימים והפליג בדברי שבח על התועלת העצומה שרכשו הילדים מחינוכו המסור.

לאחר שסיימו את שלב הדיבורים, עברו השניים לתכלית הרצויה. בעל האכסניה הוציא שקיק עור שהייתה מוכנה מראש ובה עשרה מטבעות זהב, המשכורת שנקבעה מראש

כשכר הלימוד, ומסרה לר' זנוויל. לאחר מכן ביקש בעל האכסניה מר' זנוויל להתלוות אליו אל המחסנים הגדולים שבפאתי האכסניה, שם מבקש הוא לציידו בכל טוב לקראת יום טוב.

ר' זנוויל לא היה מופתע, שכן כך נהג בעל האכסניה, איש נדיב לב וטוב עין, בכל פעם שהסתיימה תקופת לימודים. גם בזו הפעם העניק לו בעל האכסניה שק קמח כשר לפסת, שמורה משעת קצירה, ארגז עם תריסר בקבוקי יין אדום מתוק, ושלל רב של פירות וירקות. את כל התשורה הגדולה העמיס בעל האכסניה על עגלה שנשכרה להוליך את ר' זנוויל לביתו.

בנפנופי ידיים נפרדו בעל האכסניה וילדיו מר' זנוויל המלמד, שבטרם עלתו על העגלה חזר והבטיחם כי בלי נדר, מיד אחרי יום אסרו חג של פסח, חוזר הוא להמשך הלימודים. העגלה עשתה את דרכה מעדנות בשמש האביבית ולאחר נסיעה שנמשכה מספר ימים, הגיעה לסטרליסק.

הלוא תדעו כי ר' זנוויל המלמד חסיד מובהק הוא לרבו הרה"ק רבי אורי מסטרליסק זיע"א, הוא המכונה בלשון חסידים: "השרף מסטרליסק". במשך כל החודשים שבהם עסק ר' זנוויל לפרנסתו במלאכת הקודש כמלמד להועיל, נכספה וגם כלתה נפשו לחצרות ה', להסתופף בצילא דמהימנותא, ומשהגיעה השעה בה חזר לסטרליסק, עוד בטרם בואו אל משפחתו, היה מפנה את בעל העגלה לנסוע תחילה אל ביתו נאוה קודש של השרף רבי אורי, כדי לקבל ממנו ברכת 'שלום עליכם' ולהשביע מעט את נפשו השוקקה.

עומדות היו רגליו של ר' זנוויל המלמד בפתח חדרו הקדוש של השרף, והנה השרף פונה אליו בנעימות ואומר: ר' זנוויל יקירי, שלום עליכם ובואכם לשלום! הלוא בוודאי יש עמך את הכסף שקיבלת כשכרך כמלמד, והנה זקוק אנכי בדחיפות לסכום של עשרה מטבעות זהב, לפי שיש בחפצי לרכוש את ספרי רבינו הרמב"ם "משנה תורה" שזה עתה הופיעו במהדורה חדשה ומפוארת. הואל נא להשאיל לי סכום זה, וכשיהיה בידי - בוודאי אשיבך עד הפרוטה האחרונה.

לא אמר המלמד כי סכום זה שאותו מבקש ממנו הרבי הוא כל כסף המלמדות שקיבל, ותיכף הושיט לשרף את שקיק העור עם המטבעות, בדיוק כפי שקיבלה מבעל האכסניה. לא השאיר לעצמו ר' זנוויל כלום

זקוק שם, ואת היתרה - תשמור בקפדנות רבה.

משהנהג ר' זנוויל בראשו כמסכים לדברי הפריץ, הזמין הפריץ למקום את כל סגל העובדים באחוזתו ונתן להם פקודה חד משמעית: כל עוד איני שב לאחוזת - האחוזת כולה היא בבעלותו של היהודי ר' זנוויל, ועליכם להישמע להוראותיו, כאילו הוא הפריץ.

מיד לאחר הפסח יצא הפריץ לדרכו ור' זנוויל שלח מלמד חילופי לאותו בעל אכסניה. חדשים רבים חלפו כשהפריץ אינו שב לאחוזתו. לאחר יותר משנה הגיע מכתב רשמי בו נאמר שהפריץ מת בדרכו מהמחלה הקשה שקיננה בו. ר' זנוויל הפך לעשיר מופלג ביותר, בזכות אותה שמועה כאילו זכה בגורל בשמונים אלף זהובים, שמועה שנפוצה בזכות ברכת הרבי לו סייע בקניית ספרי הרמב"ם, משנה תורה, אשר עליהם עומד כל בית ישראל.

על הפסוק (שמות לב טז): **‘הִלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הַמָּה וְהַמְכַתֵּב מִכְתָּב אֱלֹהִים הוּא חֲרוֹת עַל הַלַּחַת’** פירש הרה"ק הישמח משה זיע"א: והנ"ל בזה על פי דאיתא (מהרמ"ע מפאנו) ב'עשרה מאמרות' (מאמר חקור דין ח"ב פט"ז), שכל העוסק בתורה לשמה, מה שמחדש נחקק על הלוחות. ועיין שם מה שפירש 'ותן חלקינו בתורתך' (אבות פ"ה מ"ט), עיין שם. והנה נראה דמי שאין כותב, הוי כשוכח דבר אחד ממשנתו, כמו שכתבו בספרים. ואם כן במדה שאדם מודד וכו' ולא נכתב שם, ואם כן לפי זה צריך לזה שני תנאים: א', לכתוב ב', לשם ה'. וזה אמרו 'המכתב מכתב אלקים', רצה לומר, אם הוא מכתב אלקים לשמו יתברך, אז הוא 'חרות על הלוחות' כנ"ל.

עוד יתכן על דרך הנ"ל כפשוטו, דכשכותב במילי דעלמא היא כתיבה חדשה, אבל כשכותב בחדושי תורה שהיא אלקית, זה נקרא 'מכתב אלקים', והיא כבר 'חרות על הלוחות' וכמו שכתב ה'עשרה מאמרות', והבן.

לימים הוסיף וכתב הישמח משה (פרשת תרומה): ויתבאר כי אנחנו מברכין בכל יום 'נותן התורה', לשון הוה, היינו על החידושים שהשילת משפיע להעוסקים בה. והנה כבר פירשתי בפרשת תשא על הפסוק 'המכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלוחות', על פי העשרה מאמרות הנ"ל, עיין שם.

ואם כן לפי זה מי שחידש בתורה בזמן שהארון היה קיים, אם היה רוצה לידע אם מאת ה' נהיה זאת וכיון לאמות ענין, או אם הוא רק דמיונו, אז היה מביט בלוחות, וכשיראנו - אז עדות לו כי מתת אלקים הוא לו, והבן כמה מעלתן של הלוחות.

המקומי: הפריץ ציווני להודיעך כי נקרא אתה לבוא אליו תיכף ומיד. עלה עתה על העגלה וניסע יחד אל ארמונו של הפריץ. כמובן שר' זנוויל, שלא ידע את נפשו לנוכח התהפוכות הדרמטיות שמתרחשות עמו, לא יכול היה לסרב, ותוך דקות ספורות מצא את עצמו יושב בטרקלינו המרווח של הפריץ ומקשיב בפליאה לדבריו.

הפריץ לא האריך בדיבורים וניגש אל התכלית: זה כבר זמן רב שידעתי אותך לאיש נאמן וישר דרך. שמעתי עליך כי זהיר אתה בממונם של אחרים, וכל מעשיך ביושר ובאמונה. עתה נודע לי שלא זו בלבד אלא גם זו שנהפכת לאיש עשיר מופלג, כשזכית בגורל בסכום של שמונים אלף זהובים.

חשב ר' זנוויל לקטוע את הפריץ בדבריו ולומר לו כי לא היו דברים מעולם, אולם הבין שעליו לשתוק, שכן ברור שעתה מתקיימת ברכתו המופלאה של השרף מסטרליסק. הפריץ נרגש כולו, המשיך בדבריו ואמר: ברצוני לשתף אותך בעניין אישי בהחלט.

דע לך שבתקופה הקרובה יהיה עלי לנסוע לארץ רחוקה, בשל בעיות בריאותיות שונות. יודע אני על רופא מומחה, פרופסור רב תהילה, שיש לו את היכולת להבריאיני ולמצוא מזור ורפואה למכאוביי. אסע אליו, אשלם כל סכום שידרוש, ואקבל ממנו את הטיפול המתאים לי.

אילו היה לי בן, הייתי יכול להושיבו על מקומי למשך כל התקופה שאיעדר מהאחוזת הגדולה שלי. אלא, כפי שכבר ידעת, עירי אני, ולכן זה כבר זמן רב שניסיתי למצוא אדם שיוכל להתאים למשימה זו. לא די היה לי באדם נאמן גרידא, שכן חששתי שמא העושר יסמא את עיניו והוא לא יוכל לעמוד בניסיון וישלח ידו בכספי הרב. כמובן שגם לא היה לי די באדם עשיר גרידא, שכן מי שיש לו מנה רוצה מאתיים, ודואג אני שמא ימעל ברכושי.

אדם כזה שהוא גם נאמן וגם עשיר, ככל שחיפשתי, לא עלה בידי למצוא. דומני שאתה האדם היחיד שאני מכיר שעונה להגדרה כפולה זו, ולכן יש ברצוני להציע לך הצעה משתלמת ביותר: קח את האחריות על אחוזתי זו, תמורת משכורת נאה שאתן לך, ותהיה אחראי על כל רכושי. תגבה את החובות שמגיעים לי, תפקח על פעילותם של עובדי האחוזת, ותראה שהכל יתנהל כשורה.

לאחר רגע של הרהור, המשיך הפריץ ואמר, ברצוני גם לתת לך את המפתח של הכספת הגדולה בה שמור כל כספי וזהבי. אני אקח איתי למסע רק את הכסף שלו אני

מכל הכסף שקיבל, ובנפש חפצה מילא את רצונו של רבו הקדוש.

כיון שקיבל השרף מסטרליסק את עשרה מטבעות הזהב, נתמלא שמחה גדולה ואמר: בזכות שסייעת בידי לקנות את ספרי הרמב"ם החדשים, ובכך עשית לי עונג יום טוב לחג הפסח, מברך אני אותך מכל לב, שכאשר תבוא לביתך כבר יהיו לך שמונים אלף זהובים.

השתאה ר' זנוויל לשמע ברכה מופלאה זו ועל סכום העתק שנאמר בה, ואמר בקול נרגש: אמן ואמן וכן יהי רצון. לא התעכב ר' זנוויל עוד בחדרו של הרבי ויצא לביתו כשאין לו אף פרוטה אחת בכיסו, אך ליבו היה מתרונן ושמח על ברכתו השמיימת של הרבי שהבטיח לו עשירות מופלגה.

היה ר' זנוויל מהלך ברחוב העיר כשהוא תפוש במחשבותיו, כשלפתע אחד ממכריו ניער אותו בחזקה ואמר לו בשמחה גדולה: שלום עליכם! טוב לראותך כהיום הזה כשעוף השמים הולך את הקול ובעל כנפיים הגיד דבר עם הבשורה הטובה שזה עתה הגיעה לעירנו, שעלה בידך לזכות ב'גורל' הרשמי של המדינה, בסכום עתק של שמונים אלף זהובים.

אדם זה היה הראשון שניגש אליו עם שמועה זו, אך לא האחרון. כמעט כל אדם ואדם שפגשו ברחוב שמח עימו על הבשורה הטובה שזכה ב'גורל', ואף היו כאלה שהתחילו לבקש ממנו נדבות וגמילות חסדים, שיפזר מממונו לצרכי קמחא דפסחא וסיוע לעניי העיר. אכן, ידעו הללו לומר לו, עדיין לא הגיע הכסף הרב לידך, אבל יכול אתה כבר לתרום על החשבון.

לא השיב ר' זנוויל כלום למברכיו ודורשי שלומו, ולא אמר להם דבר או חצי דבר על זכיית ה'גורל', אלא שלעצמו תמה היה עד מאוד: כיצד יכול הוא לזכות ב'גורל' בעוד שמיום עמדו על דעתו ועד עצם היום הזה, לא רכש כל זכות השתתפות באותו הגורל. הדבר זר לו מאוד, ומעולם לא עלה על דעתו להשקיע בגורלות הללו אפילו שווה פרוטה. איך יתכן שהוא זכה בגורל, כשהוא כלל לא נכנס להשתתף בה?!

חכם היה ר' זנוויל, ומתוך שהבין שהשמועה על שמונים אלף זהובים תואמת לברכתו של השרף, שעד שיבוא לביתו יהיה לו סכום זה של שמונים אלף זהובים, לא אמר כלום על אמיתות הדבר. מילא פיו מים כשהוא לא מאשר ולא מכחיש על אודות גורל זה.

עוד לא הספיק ר' זנוויל להיכנס אל ביתו והנה כרכרה מפוארת עוצרת בחריקת גלגלים לידו, ומתוכה יוצא שליחו של הפריץ

מלון ירוזן וזוזושים נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצרא שליט"א

מִילְתָּא

חֻרְתָּא

חֻרְתָּא דְאַזְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה

ובתוך כך פנה אליו רבי שמעלקא ואמר לו 'בני הנה נזכרתי בעצמי'.

ועם כל זה מרוב חסידותו של הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג ע"ה היה ממנה אחד מגדולי תלמידיו הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב ע"ה שבעת לימוד השיעור עם תלמידיו יזכיר להם בקול ויאמר את הפסוק 'שויתי ה' לנגדי תמיד'.

בן חורין - שיכול להתקרב ללבוש המלך
בביאור הדבר יש ללמוד מאשר הובא מהרה"ק רבי משה לייב מסאסוב ע"ה ליישב כיצד העמל בתורה נחשב לבן חורין בעמלו, ותירץ במשל למה הדבר דומה, לשני בני אדם הבאים לפני מלך בשר ודם והם שונים זה מזה, כי אחד הבא לפני המלך לבקש ממנו איזה דבר צריך לשמור עצמו מאד שלא ישב רק יעמוד סמוך לפתח באימה ובהכנעה כדרך שעומדים לפני המלך, ואילו השני הבא לפני המלך לצורך המלך עצמו כגון חייט שבא לתפור בגד בשביל המלך, אזי הוא בן חורין ורשאי לשבת אצל שולחן המלך, שהרי אם יעמוד בהכנעה לא יוכל להוציא דבר מתוקן מתחת ידו.

הנמשל הוא, שצריך האדם לשמור עצמו מאד מאד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא חי עולמים ואין קץ לגדולתו, ולעמוד לפניו באימה ביראה ובהכנעה כראוי, אמנם אדם אשר מקדיש כל עתותיו רק לעסק התורה הקדושה, עליו נאמר שהוא 'בן חורין' שכיון שהוא עוסק בתורה הרי הוא מתעסק בלבושו של המלך, כידוע שהתורה לבושו של הקדוש ברוך הוא, ועל כן נחשב הוא לבן חורין שניתנת בפניו האפשרות להתקרב אל המלך כבן חורין. אולם כאשר אדם עוסק בענייני עולם הזה ומעשים גשמיים כמשתן וכדומה, אף שהוא עושה לשם שמים, מוטל עליו ביותר לנהוג זהירות יתירה ולהיות שרוי במורא שלא יתכוון להנאת עצמו אלא שכל מעשיו יהיו לשם שמים באמת, כמו שכתוב (משלי ג) 'בכל דרכיך דעהו'.

מדביקות, שכל אדם אינו בן חורין להתנתק רגע מדביקות כנאמר (תהלים טז ח) 'שויתי ה' לנגדי תמיד', אך העוסק בתורה ופעמים יתכן שמרוב התעמקותו בלימוד ישכח לרגע מ'שויתי ה' לנגדי תמיד' לא יחשב לו כעוון, וזה הכונה 'אין לך בן חורין' מלזכור מדביקות בה' אלא מי שעוסק בתורה [כך כתב בדברי תורה (מהדורא שתיאתא אות ג)]. ובזכרון טוב מובא מהרה"ק מנעסכין ע"ה שהיה זה החוזה מלובלין, וסיפר החוזה מלובלין כי מעולם לא הוצרך להזכירו, ופעם אחת העמיק בסוגיא והיה נדמה לו שיש צורך להזכירו,

והלכות מעשה אלקים הנה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלכות (לב, טז).

שנינו באבות (פ"י, מ"ב) 'והלכות מעשה אלקים הנה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות', אל תקרא 'חרות' אלא 'חרות', שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה.

קשה, כיצד ניתן לומר כי העוסק בתורה בן חורין הרי עוסק כל הזמן בתורה ובתורה נדרש עמל. אלא יש לבאר על פי הנודע ומקובל מצדיקים וחסידים 'אין לך בן חורין' אלא מי שעוסק בתורה, היינו 'בן חורין'

מילתא דפליאה

מנהגי השבת דוגמת עולם הבא

וְשִׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁבֻת וְגו' (לא, טז).

הרבה ממנהגי השבת הם כדוגמת העתיד להיות לעולם הבא, כמו שהארץ בתורת חיים (עירובין יט. ד"ה הווא) לפרט ולבאר דבר דבור על אופניו, וזהו שאנו רוחצים בחמין קודם השבת, כדרך הנשמות הרוחצות בנהר דינור להיטהר מזהמת העולם הזה, קודם שיזכו לבוא אל מקומם בגן עדן, כך גם הרחיצה בחמין רומזת להיטהר מן הקליפות קודם יום השבת.

ואחר הרחיצה בחמין אין לובשים מלבושי חול כי אם מלבושי שבת, וגם זה כדוגמת הכנת הנשמה הפשוטת מעליה את מלבוש הגוף הגשמי, ולובשת מלבוש רוחני הנעשה מתרי"ג מצוות כפי עמלה בעולם הזה. וכמו שסעודת הצדיקים לעתיד לבוא כוללת יין המשומר ושור הבר ולויתן, כך גם אנו מקדשים על היין ומתענגים באכילת בשר ודגים, וכן נהגו לאכול פשטיד"א שהוא בשר המכוסה בבצק למעלה ולמטה, וכן מכסים הלחם משנה בשבת מעליו ומתחתיו, והכל זכר למן שיאכלו הצדיקים לעתיד לבוא. [במהרי"ל (ריש הלכות שבת) כתב שהוא זכר למן, ומשמע דהיינו המן שאכלו בני ישראל במדבר, ויש לתמוה כי בשבת לא ירד כלל מן, ולפירוש זה ניחא שהוא על שם המן העתיד לירד לעתיד לבוא].

ולזה ברוב חסדי הבורא אשר הפליא עמנו, ציוונו להביא רק פטפוטי עופות נגד הקול, או מנחה שהוא קריבת הנפש, כמאמר חז"ל (מנחות קד:) במנחת עני 'כאילו הקריב נפשו', ולזה ציווה הקב"ה בחטאים אלו קרבן דלות ודלי דלות כי זו תכלית קרבנות אלו לכפר על נפשו, וכדי למהר טהרת הנפש הישראל אפילו אם אינו בהישג יד בשונה משאר קרבנות.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

הענוה והגאווה - קודם המצוה ולאחריה

מעלות טובות שיש לו, ועל ידי זה אדם ניצוד חס ושלום ברשתו, ובעת הזאת צריך להיות בהכנעה גדולה, וצריך להשגיח בעיני השכל שלא יהיה נלכד חס ושלום בעצת היצר הרע.

ובזה מפרש הכתוב (במדבר כו כח) 'בני יוסף למשפחותם מנשה ואפרים, שהרוצה להיות מוסיף והולך בעבודת ה' בכל יום, צריך לשתי הבחינות 'מנשה ואפרים', 'מנשה' לשון שכחה כמו שכתוב (בראשית מא נא) 'כי נשני אלהים' וכו', ובחינה ב' 'אפרים' לשון אפר ים, דהיינו הכנעה, כמו שאמר אברהם אבינו ע"ה (שם יח כז) 'ואנכי עפר ואפר', וצריך האדם לזכור בשתי בחינות אלו תמיד כדי להינצל מיצר הרע.

כשנוגע לכבוד שמים אין להתחשב בעצמו

והנה בכל מידה ישנם כוחות מנוגדים ועם שניהם צריכים לעבוד את ה', 'ר'ך כקנה' הוא להיות בענוה ומידות טובות וישרות, והיא מידת הבושה, אך מצד שני יש לקחת את העזות ולהשתמש בה כדי לעמוד חזק כחומה בצורה מול היצר הרע ומול המלעיגים. אך כאמור היצר הרע עושה כל שביכלתו להפך את הסדר הנכון לעבודתו יתברך, ועל האדם לעמוד מולו, להיות עז כנמר בעבודת ה', ובשאר ענינים יהיה 'ר'ך כקנה'.

בדרך זו פירש החתם סופר (תורת משה פר' ויצא ד"ה ויש לפרש) את הפסוק (בראשית כח טו), 'אכן יש ה' במקום הזה' - אם 'יש ה' במקום הזה' והדבר נוגע לכבוד שמים, אזי יהיה דומה בעיניו כמי שאינו קיים כלל במציאות, ועל ידי כן לא תהיה דעתו נתונה לבני אדם המונעים אותו מעבודתו, וכמו שמסיים הכתוב 'ואנכי לא ידעתי', שלא ידע ויחשוב כלל ממציאות עצמו.

וכל אימת שבא האדם ללחום מלחמת ה' יהיה חזק כמו סלע וזהו שכתוב (בפרשתנו לג כא) 'הנה מקום אתי' כאשר בא האדם ללחום מלחמת ה' לכבוד שמים, אזי 'נצבת על הצור' בגאון ובגבורה כצור חלמיש, אבל 'והיה בעבור כבודי' כשאין הדבר נוגע לכבוד שמים, אזי 'ושמתך בנקרת הצור' יכופף האדם את עצמו ויהיה נסתר ושפל ברך.

איך עשית המצוה והרגשת טעם מתיקת המצוה, וכוונתו להגדילה בעיניו כדי שיבוא לגאווה.

אך התשובה לכך היא, שקודם המצוה יאמר לו 'גזירה היא מלפני', אני עושה את המצוה כי כך ציוני בוראי, וגם אם לטענתך אין טעם במצוה זו ודאי שאני לא אוכל לעשות נחת רוח לפני בורא עולם, אך כך ציוני בוראי לעשות מצוה זו אף אם איני מבין וראוי. ואילו לאחר המצוה יאמר לו 'ואין לך רשות להרהר אחריה', כי עד כמה שיעשה האדם המצוה בהידור, הרי זה כאין ואפס כנגד מה שחייב אדם לבוראו, וכשלא יהרהר אחריה לא יבוא לידי גאווה.

ועל פי דבריו כתב הרה"ק האמרי יוסף מספינקא ע"ה (פר' חוקת ד"ה ואגב) לפרש הבקשה 'והסר שטן מלפנינו' שנוכל להינצל ממנו בעת שבא בטענותיו קודם עשיית מצוות ה', 'ומאחרינו' שלא יכניס בנו גאווה לאחר עשיית המצוה ונאבד על ידה זכות עשייתה.

בשעת עשיית המצוה יש לו לשכוח מעוונותיו

בדרך זו מבאר הרה"ק רבי מאיר מאפטא ע"ה באור לשמים (פר' פינחס ד"ה לבני יוסף): כי האדם צריך להוסיף בכל יום בעבודת הבורא ולהתגבר על יצרו, ועיקר בהתלהבות הן בהתורה או בתפלה או בעשיית המצוות, כי היצר הרע משתוקק תמיד להקיר לבות בני אדם חס ושלום, ובא אצל אדם בשני בחינות, דהיינו כשאדם עומד בתפילה או בעשיית איזה מצוה, בא היצר הרע להוכיח אותו איך שגרוע מאוד, ואיך אתה רוצה לקרב לה' יתברך עד שכמעט שאדם מיאש עצמו מהסתפח וכו'. ובעת הזאת אין לשמוע לו, וצריך האדם לשכוח בעת ההוא מה שעשה מהעוונות ויתפלל בשמחה. וזה הבטיח לנו הקדוש ברוך הוא (ישעיה מט טו) 'גם אֵלֶּה תִשְׁכַּחְנָה', דהיינו העוונות, כמו שכתוב (בפרשתנו לב ד) 'אֵלֶּה אֶלְהֵיךְ', 'תשכחנה', בעת ההיא שצריך לעבוד ה' יתברך בשמחה.

ובחינה ב', כשאדם צריך להיות בהכנעה כנגד מי שגדול ממנו כדי לקבל ממנו דברי תורה ומוסר, דרך היצר הרע להגביה ולהנשא לאדם ומודיע לו כמה

זאת חֶקֶת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לְאָמֹר

(קריאת פרשת פרה - במדבר יט, ב)

יש באדם שתי מידות בתוכו ענוה וגאווה, הענוה באה ממידות טובות מיראה וקדושה, מה שאין כן הגאווה באה ממידות רעות של קנאה ותאוה. אבל לעבודת ה' יתברך שתי המידות הללו נחוצות, שנאמר (דה"ב יז יו) 'ויגבה לבו בדרכי ה', שכאשר בא האדם לקיים מצוה היצר הרע מחליש אותו ואומר לו שאינו ראוי לקיים המצוה בעבור פשעיו וחטאיו, וכך דוחה אותו עד שעובר זמנה של המצוה, ובזה חז"ל התירו לאדם שיהיה בבחינת גאווה לקיים המצוה, שידע ויחשוב שאנו בנים למקום ויש נחת רוח לה' במעשה ידינו. ואילו אחרי שקיים המצוה, יש לו להתנהג בענוה שלא יגבה לבו שקיים המצוה כהלכתה, אלא ידע בנפשו שכדבעי ליה למעבד לא עבד.

היצר הרע עושה את ההיפך מהדרך הנכונה, כי מדרכו של היצר הרע שקודם המצוה משפיל את האדם שאינו ראוי לעשות נחת רוח לה', כי במצבו רחוק הוא מלעשות נחת רוח לבורא עולם. אך לאחר המצוה משנה טעם טענותיו ומביאו לידי גאווה כדי לאבד ממנו את זכות המצוה. וכן מכניס בו גאווה שהצליח לנצח את היצר, וזאת כדי לטורדו מן העולם.

היצר הרע מהפך את הגאווה לאחר המצוה ואת הענוה קודם המצוה

כעין שמצינו בשם הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן ע"ה שביאר דברי רש"י הקדוש בפסוק (במדבר יט ב) 'זאת חוקת התורה', לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה 'חוקה', גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה. ופירש רבי מאיר ע"ה שקודם המצוה בא היצר לאדם ואמר לו 'מה המצוה הזאת', כלומר מה לך כי תעשה מצוה זו ומה תרויח בה. ובכלל דבריו יש להעמיס, שאומר היצר לאדם 'כיצד תוכל לפעול נחת רוח בעשיית מצוות ה' הרי אינך ראוי כלל וכלל'. אך לאחר שהתגבר האדם עליו ועשה המצוה אומר לו היצר 'מה טעם יש בה', זכור נא

בזילין וקיריין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

מחשבות זרות בתפילה - סיבתן ותכליתן

גודל התלהבות כן הוא התרחקות מהחומר, ובא יותר להשגת הבורא, אבל העושה בלי התלהבות רק מצות אנשים מלומדה הוא כמו העבד הנ"ל שאין נותן האש בכלי זיין בעת המלחמה]

ואפשר שאף זה מונח בסגולה להזכיר האבות הקדושים, כי על ידי תעורר נקודת ההתלהבות שבלב איש מישראל ובהתלהבות רשפי אש נשרפת המחשבה כהמס דונג מפני אש.

מחשבות זרות בעת התפילה מחמת יראת אדם

במשנתו של **הבעל שם טוב הקדוש ע"ה** נזכר ענין המחשבות הזרות הנופלות לו לאדם בעת שעומד להתפלל, ואפילו אם אינם באות אליו בכל היום בכל אופן בשעת התפילה מתגברות, הסיבה לכך היא כמו שדרש הנועם אלימלך (פר' כי תצא ד"ה או יאמר כי) שכאשר אדם עושה מצוה או מתפלל מחמת יראת אדם, התפילה הזאת מביאה אותו לאהבה חיצונית וזרה, כי דיבורו מעורר אהבתו וכל מחשבותיו להרהר בהם בעת תפילתו יותר מלאחר התפילה, שאז אין מחשבותיו מרובים כל כך רק דוקא בשעת התפילה, ונמצא שאחר התפילה אהבתו החיצונית בטלה שכן כבר אינו מדבר דיבורים קדושים וממילא לא מתעוררות המחשבות.

וזהו הדבר שאמר התנא באבות 'כל אהבה שהיא תלויה בדבר בטל דבר בטלה אהבה', כי 'דבר' מלשון דיבור, ומדבר באותה המחשבה הזרה שבאה בעקבות דיבורו בקדושה, ונקראת 'אהבה' כי מקורה באהבה חיצונית המתגברת בו בשעה זו, אך כל זה רק כאשר ישנו דיבור, אך ברגע ש'בטל דבר' שמסיים תפילתו, 'בטלה אהבה' ואז אין לו מחשבות זרות כמו בעת התפילה.

הצדיק השלם מתגבר על המחשבות על ידי שחושב בכל עת ברוממות ה'

אך ישנה דרגה גבוהה מזו, והיא 'אהבה שאינה תלויה בדבר' שהצדיק השלם אשר נפשו דבוקה באהבה, בחושבו תמיד רוממות אל, אהבה כזאת אינה בטלה לעולם. ואמנם דיבר על צדיק השלם, אבל יש לדעת דברי הרמב"ם הידועים (תשובה פ"ה ה"ב), שהרשות נתונה בידי כל יהודי להיות כמשה רבינו, ויכול כל אחד ואחד להתעלות ולהתקרב למעלת הצדיק השלם שנפשו דבוקה באהבה בחושבו תמיד רוממות אל, ואז אהבה זו אינה בטלה לעולם.

היתה הסיבה לזה 'גרת', לשון גירות, דהיינו שהחזקתי עצמי כגור בהכנעה גדולה.

סגולה לכך נמצאת בדברי האור לשמים בפרשתנו מי שרוצה לתקן מחשבותיו שיהיו קדושים איתא בספרים הקדושים שיזכור תמיד ויהיה מורגל בפיו אבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב. ורמז לזה בכתוב (בפרשתנו לא ד) 'לחשוב מחשבות לעשות בזהב ובכסף ובנחושת', 'לחשוב מחשבות' הכוונה אדם הרוצה לתקן מחשבותיו, עצתו היא 'לעשות בזהב ובכסף ובנחושת' שהם רומזים לשלשת האבות הקדושים, כמובא בזוהר הקדוש (פר' וארא כג), וכמו שהם טיהרו מחשבותיהם ונלחמו ביצר ונצחוהו כך נזכה אנחנו.

ההתלהבות בעבודת ה' שורפת בהבל הלב את המחשבות הרעות

ניתן להסמיק לכך את דברי השפת אמת (פר' צו תרי"מ) שהביא הידוע מדברי קדשו של **הבעל שם טוב ע"ה** כי צריך להיות תמיד נקודה התלהבות בלב איש ישראל, ועל זה נאמר 'אש תמיד תוקד' וכו' וכשהתלהבות הוא כראוי ממילא מחשבה רעה העולה על הלב נשרפת בהבל הלב כהמס דונג מפני אש כו', ועל ידי שנשרפת מחשבה זרה בהבל הלב בא אחר כך אור חדש, עד כאן לשון קדשו.

[ועיין עוד בקדושת לוי (אבות פ"ב מ"ח) שביאר ענין ההתלהבות במצוות במליצת משל נאה, משל לעבד שהמלך צוה שילמוד תכסיסי מלחמה האיך לאחוז הכלי זין והאיך שיעמוד נגד הנלחמים אתו במלחמה כמטרה לחץ, והנה בעת שלומדין אותו אין נותנין בו אש שאין צורך לאש, והנה זה האיש שלמד פעם אחת בא למלחמה ונטל זה הכלי זיין ועמד כך ועשה בו כאשר עשה בו כבראשונה ולא נתן בו אש כבתחילה והנלחמים אותו כבשו אותו ושחקו מאתו. כן הנמשל הבורא ברוך הוא לית מחשבה תפיסא ביה כלל, ונתן לנו תורה באש שחורה על גבי אש לבנה כדי שבזה נלחם נגד היצר הרע, ואנו אומרים אשר קדשנו במצותיו, וצוה לנו, וקדש לנו, בפרישות, כמו שכתב רש"י (ויקרא יט ג) 'קדושים תהיו' פרושים תהיו, שעל ידי המצוות שאנו עושין בהתלהבות גדול בחשק עצום אנו נדבקים בפנימיות המצוה דהיא אש לבנה ונרחקים מהחומר, ולפי

לחשב מחשבת לעשות בזהב ובכסף ובנחושת (לא, ד).

כל איש מישראל עומד במלחמה תמידית מול היצר הרע המבקש להכניס בו הרהורים ומחשבות שאינם טובות הזרות לקדושת נשמתו והקשר המיוחד שיש לה לאלקים שבראה, ועל האדם מוטל לעמוד במלחמה זו בכל עת וממלחמה זו תעלה לפניו יתברך נחת רוח. ואל נא יחשוב אדם כי יכול הוא להיפטר מהם אחת ולתמיד, כי זו המלחמה עומדת לנגד האדם בכל ימי חלדו בעולם הזה, כדברי **הבעל שם טוב** במענה לתלמידיו ששאלוהו בענינו של אדם מפורסם בצדקותו האם יסעו אליו, וכיצד נדע האם הוא צדיק אמת, אמר להם שיבקשו מאתו עצה על מחשבות זרות ופניות, ואם יתן להם עצה ידעו שאין בו ממש, שעל דבר זה צריך האדם ללחום עד רגע האחרון, וזו עבודת האדם בעולם הזה ללחום עם מחשבותיו לעשות הכל לשמו יתברך, כך הביא הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא ע"ה בדברי יחזקאל (פר' עקב ד"ה כי תאמר).

על מלחמה תמידית זו נאמר (בראשית ח כא) 'כי יצר לב האדם רע מנעוריו', 'עיר פרא אדם יולד' (איוב יא יב), כי הלב אין לו כיס לשומרו מפני מחשבות רעות ופסולות, ומטעם זה אמרו (קידושין מ) שמחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, מאחר שכמעט אין אדם ניצל מהרהורי עבירה בכל יום (ב"ב קסד:).

עזר וסיוע להתגבר על המחשבות

ואף שאין עצה למגר את המחשבות עם זאת על ידי התפילה ניתן לגבור על המחשבות וכלשון הדברי יחזקאל: ותתפלל ותבקש עזר אלוקי שתנצל מהם, הבא לטהר הקדוש ברוך הוא מסייע לו, רק צריך בכל עת לירא מהם ולבקש מהקדוש ברוך הוא שינצל.

ודרך זו לבקש בכל עת להנצל מהיצר הרע נשנתה בנועם אלימלך (פר' וישלח ד"ה וישלח) ודבריו חיים וקיימים לכל עניני היצר העומד להפריע לאדם מעבודתו, וזה לשונו: 'עם לבן גרתי ואחר עד עתה' (בראשית לב ה), דהנה 'לבן' אותיות 'נבל', דהיינו היצר הרע נקרא נבל. ואחר שיזכה האדם לעבוד בשני יצרים כאמור (דברים ו ה) 'בכל לבבך' בשני יצריך (ברכות נד), אזי היצר הרע נהפך ללבן, דהיינו לובן העליון. ואימת יזכה אדם לזה, העיקר הוא על ידי הכנעה שיחזיק עצמו בזה העולם כגור, וזהו 'עם לבן', פירוש שזכיתי שיהיה היצר הרע נהפך מנבל ללבן

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להעתיק ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל

אוצר ספרי החסידות המבוארים

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com